

HET OOTMOEDIG WANDELEN MET GOD

De voornaamste plicht van een christen.

Een verhandeling over Micha 7:8 het laatste gedeelte.

door

Dr. John OWEN

Deze preek over Micha 6:8 werd voor het eerst uitgegeven bij Hasebroek (Leiden) en Bijl (Amsterdam), 1760. Ze werd uitgegeven *na voorafgaande visitatie en approbatie van de Weleerwaarde Classis van Schieland, in dato 11 augustus 1762.*

De preek verscheen samen met een verhandeling over Romeinen 7:14. Met titel: *De heerschappij der zonde en genade.* Een andere druk verscheen te Leeuwarden bij G. H. Swarte van Loon, 1858; in oude druk.

In 1993 verzorgde De Groot Goudriaan een nieuwe uitgave, duidelijk hertaald door J. S. van den Brink.

Ootmoedig wandelen met God. Micha 6:8

Hoort nu wat de HEERE zegt: Maak u op, twist met de bergen, en laat de heuvelen uw stem horen. Hoort, gij bergen! den twist des HEEREN, mitsgaders gij sterke fundamenten der aarde! want de HEERE heeft een twist met Zijn volk, en Hij zal Zich met Israël in rechte begeven.

O Mijn volk! wat heb ik u gedaan en waarmede heb Ik u vermoeid? betuig tegen Mij. Immers heb Ik u uit Egypteland opgevoerd, en u uit het diensthuis verlost; en Ik heb voor uw aangezicht henen gezonden Mozes, Aäron en Mirjam. Mijn volk! gedenk toch wat Balak, de koning van Moab, beraadslaagde, en wat hem Bileam, den zoon van Beor, antwoordde; en wat geschied is van Sittim af tot Gilgal toe, opdat gij de gerechtigheden des HEEREN kent.

Waarmede zal ik den HEERE tegenkomen, en mij bukken voor den hogen God? Zal ik Hem tegenkomen met brandofferen, met eenjarige kalveren? Zou de HEERE een welgevallen hebben aan duizenden van rammen, aan tienduizenden van oliebeken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?

*Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de HEERE van u dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben, **en ootmoediglich te wandelen met Uwen God?***

De profeet beschrijft in het begin van dit hoofdstuk een nadrukkelijke vermaning van God aan Zijn volk betreffende hun zonden en onwaardige wandel voor Hem. Door een aanspraak van de bergen en heuvels (vers 1, 2) heeft Hij hun aandacht getrokken en hen opgewekt tot de overdenking van Zijn pleit met hen (vers 3-5). Hij dringt hen met de weldaden die Hij hen vanouds verleend had. Met het geduld, wat Hij ten opzichte van hen geoeffend heeft en met de liefde die Hij tot hen getoond heeft in Zijn handelingen met hen.

Uit vers 6 en 7 blijkt dat *de overtuiging doeltreffend was om hen te doen ontwaken* en te vervullen met een gevoel van hun afschuwelijke ondankbaarheid en opstandigheid. Zoals gebruikelijk is voor mensen die onder de invloed van een overtuiging leven, beginnen ze namelijk te vragen, hoe ze zich moeten gedragen om Gods wraak te ontgaan, waarvan ze niet anders konden dan toe te stemmen dat ze die verdiend hadden. En hier wordt hun ongerechtigheid en verdorvenheid meer en meer ontdekt,

evenals God spreekt in Hoséa 7:1, toen Hij hen wilde genezen. Ze ontdekken dat ze in alles wat ze bij God te doen hadden, handelen vanuit slechte beginselen.

Overtuigingen kunnen verschillende oorzaken hebben. Maar als ze de ziel krachtig aanraken, doorzoeken ze de meest verborgen beginselen van de ziel, die anders niet ontdekt kunnen worden. Velen zijn er die verstandelijk wel het leerstuk van de vrije rechtvaardiging door het bloed van Christus ontvangen hebben. Maar die toch onmogelijk overtuigd kunnen worden dat ze niet leven uit en handelen door dat beginsel, en ook niet in de kracht ervan wandelen voor God. Ze kunnen daar niet van overtuigd worden, zolang ze zeker zijn in hun wegen en zonder moeilijkheden en tegenspoed zijn. Laat echter een grote overtuiging, uit het Woord of door enig dreigend en dringend gevaar hen aanraken, dan worden hun harten opengelegd. Dan is al hun hoop gevestigd op hun berouw, verbetering van hun leven, en verbeterde plichtsbetrachting. Waarmee de ongerechtigheid van hun eigengerechtigheid wordt ontdekt.

Zo was het met de Joden. De profeet heeft hen eerst hun zonden thuisbezorgd, zodat ze niet kunnen bestaan onder hun gewicht en last. Nu ontdekt hij de bodem van al de beginselen van hun handelingen met God. En dat is deze: omdat ze Hem getergd hebben, moeten ze iets doen waardoor ze Hem tevreden kunnen stellen en Zijn toorn verzoenen.

In hun vindingrijkheid om dit doel te bereiken, stellen zij hun verwachting op twee algemene uitgangspunten.

- Als eerste stellen ze zaken voor die God Zelf ingesteld heeft (vers 6, 7).
- Als tweede stellen ze zelfbedachte zaken voor, waarvan ze verwachten dat die doeltreffender zouden zijn voor hun doel, dan de door God ingestelde zaken.

Ten eerste stellen ze dus zaken voor, die door God Zelf zijn ingesteld. Ze zien uit naar hulp door middel van offeranden en brandoffers. Ze overwegen of ze daardoor, en op hun rekening, niet kunnen naderen voor de Heere en zich kunnen buigen voor de hoge God. Dat wil zeggen, ze willen zó'n eredienst uitrichten, waardoor ze vrijgesproken worden van de schuld van hun zonden.

Offeranden waren een onderdeel van de door God Zelf ingestelde eredienst. Ze waren Hem aangenaam, als ze in het geloof en overeenkomstig Zijn wil geofferd werden. Toch zien we dat God ze vaak verwerpt in het Oude Testament, terwijl toch hun instelling nog van kracht was en ze goed in hun soort waren. Welnu, deze verwerping van de offeranden was niet volstrekt, maar met betrekking tot iets wat hun nut wegnam. Van de redenen hiervan waren er twee de voornaamste: wanneer erop gesteund werd, alsof ze de zaak en oorzaak van hun rechtvaardiging en aanneming bij God waren, waarvan ze slechts typen of voorbeelden waren. Of wanneer erop vertrouwd werd om de verwaarlozing van morele plichten goed te praten of om te kunnen doorgaan op een zondeweg.

Bij de Joden ging dit beroep op hun offeranden gepaard met deze beide boosheden.

- Ten eerste deden ze het om God tevreden te stellen en te voldoen, zodat ze om reden van die offers bevrijd zouden worden van de schuld der zonde en zouden worden aangenomen.
- En vervolgens ook om hun onzedelijkheid en verdorvenheid goed te praten. Dit blijkt duidelijk uit het antwoord van de profeet (vers8). Daarin roept hij hen op afstand te doen van hun ijdel vertrouwen op offeranden. En hij roept hen tot

rechtvaardigheid, gerechtigheid, weldadigheid en een ootmoedig wandelen met God.

Ten tweede. Maar bovendien vinden ze dat de door God Zelf ingestelde middelen niet voldoende zijn. Het geweten zal niet voldaan worden, en ook zal geen vrede worden verkregen, door enige verrichting van deze gewone plichten. Ook al zouden ze zich er toe zetten met een buitengewone inzet. Nee, ook al zouden ze duizenden rammen en tienduizenden oliebekken brengen, het zou niet helpen. Ook al zouden mensen zich nog zo krachtig inspannen om hun door zondes Schuld verschrikte ziel gerust te stellen, het zal niet helpen. Op wat voor buitengewone wijze dan ook, door welke plichten dan ook, het werk zal niet voltoerd worden. Daarom zullen ze verdere pogingen in het werk stellen. Niets wat God heeft ingesteld zal hen het doel, waarnaar ze streven, doen bereiken. Die plichten zijn door Hem immers nooit met dát doel ingesteld. Daarom zullen ze zelf een of andere manier bedenken of gebruiken, die doeltreffender zou kunnen zijn dan de andere: *zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreiding? De vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?*

Elders heb ik verklaard: de opkomst en aanleiding van offeranden zoals hier genoemd worden, namelijk mensenoffers en mensen die hun eigen kinderen offeren, en het gebruik van zulke offeranden overal ter wereld, onder alle volken. Ook het bedrog en de wreedheid van Satan om ze op te leggen aan arme, zondige, schuldige schepselen, met de voordelen die hij ervan heeft.

Hier zal ik slechts twee zaken opmerken aangaande de stemming en toestand van hen die leven onder een overtuiging. Die gedrukt worden door hun zonden en een gevoel van de schuld ervan, en die onwetend zijn van de gerechtigheid van God in Christus.

- a. Zulke mensen hebben een hogere dunk van hun eigen manieren en inspanningen om God te behagen en hun gewetens te stillen, dan van enig door God ingesteld middel of de door Hem tot dat doel aangewezen weg. Dit is de hoogte waartoe zij zich verheffen, als ze hun keus gevestigd hebben op wat in hun ogen het meest heerlijk is. Vertel een Roomse, die overtuigd is van zonde, van het bloed van Christus; het is hem een dwaasheid. Boetedoeningen, voldoening, het vagevuur en kerkelijke voorbede in de mis zijn hem veel aangenamer. Deze Eliabs moeten de kroon dragen. Hetzelfde is tegenwoordig het geval met onnoemelijk veel arme zielen. Zij hopen meer hulp te krijgen om God te voldoen en vrede te verkrijgen door hun eigen plichtsbetrachting en levensverbetering dan door het bloed van Christus.
- b. Er is niets zo afgrijselijk, wanhopig, knellend of akelig, wat mensen die onder een overtuiging leven, niet te werk zullen stellen onder druk van het gewicht van de zondes Schuld. Ze zullen hun kinderen met vuur verbranden, terwijl de schreeuw van hun geweten de klacht van hun diep ongelukkige kinderen overschreeuwt. Dit toont duidelijk de hopeloze blindheid die van nature in de mens is. Ook toont het de verschrikkingen die arme, van zonde overtuigde zielen, die onbekend zijn met het geheel enige geneesmiddel, in bezit nemen.
Dit is de toestand van deze arme schepselen. Nu ontdekt de profeet hen in mijn tekstvers aan hun fout en hopeloze dwaasheid.

Onze tekst bevat twee dingen. De eerste wordt verondersteld en de andere wordt uitgedrukt.

- (1) In deze tekst wordt op een verborgen manier de zonde en dwaling van de Joden verworpen. Zij dachten dat de offeranden waren ingesteld om God te voldoen door hun uitvoering. En dat dit hun plicht in hun eredienst was, namelijk om door hun plichtsbetrachting in het brengen van offeranden voldoening te geven voor de schuld van de zonde. Hier roept de profeet hen van weg. Hij vertelt hen dat dat hun plicht niet is. God heeft een andere weg voorzien om verzoening en voldoening te werken. Dat is iets wat boven hun vermogen ligt. Hun plicht is het om heilig met God te wandelen. Want de zaak van voldoening ligt in andere handen. *Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is. En wat eist de Heere van U?* Hij verwacht geen genoegdoening van uw hand, maar gehoorzaamheid op grond van de gesloten vrede.
- (2) In de tekst wordt ook uitdrukkelijk geleerd dat God verering in gehoorzaamheid aan de Tien Geboden verkiest boven welke offers dan ook. Volgens de bepaling die naderhand door onze Zaligmaker werd goedgekeurd. Markus 12:33: *Wat eist de Heere van u?*

Welnu, deze zedelijke gehoorzaamheid vat de profeet samen in drie hoofdpunten: recht doen, weldadigheid liefhebben en ootmoedig met God wandelen. Hoe de eerste twee onze hele plicht ten aanzien van de mensen omvatten, en de som en het wezen van de *tweede* tafel bevatten, zal ik nu niet verklaren.

Het is het derde hoofdpunt waarop ik mij zal richten. Dit punt heeft in 't bijzonder betrekking op de *eerste* tafel en zijn zedelijke plichten.

Met betrekking tot dit punt wil ik de volgende drie dingen doen:

- I. Ik zal tonen wat het is om te wandelen met God.
- II. Wat het is *ootmoedig* te wandelen met God.
- III. Deze stelling bewijzen: OOTMOEDIG WANDELEN MET GOD, ALS ONZE VERBONDS GOD, IS DE GROTE PLICHT EN HET HOOGST TE WAARDEREN BELANG VAN DE GELOVIGEN.

I. Wat het is te wandelen met God

Voor wat betreft ons wandelen met God, er worden sommige zaken voorafgaand vereist en sommige dingen in het wandelen zelf.

A. Voorafgaand wordt vereist:

1. Vrede en overeenstemming. *Zullen twee tezamen wandelen, tenzij zij bijeengekomen zijn?* (Amos 3:3). En hij zegt ons dat met God te wandelen als er geen vrede met Hem is, is als wandelen in een bos, wanneer daar een leeuw brult (vers 8). Wanneer een mens geen andere gedachten kan hebben dan onmiddellijk verscheurd en verslonden te worden. Zo dreigt God te handelen met hen die voorwenden met Hem te wandelen, en toch geen vrede met Hem hebben, Psalm 50:22. *Verstaat dit toch, gij Godvergetenden! opdat Ik niet verscheure en niemand redde. Wie zijn dit? Zij tot wie Hij spreekt in vers 16: Maar tot den goddeloze zegt God.* Het maar van uitzondering onderscheidt deze goddelozen van hen, van wie Hij tevoren sprak (vers 5). Namelijk *Zijn gunstgenoten die Zijn verbond gemaakt hadden met offerande*, en zo vrede verkregen door het bloed van Christus. Toen Kaïn en Abel samen in het veld gingen en niet overeenstemden, was de uitkomst dat de één de ander doodsloeg. Toen Joram Jehu ontmoette in het veld, riep hij: 'Is het vrede?' Toen hij uit zijn antwoord concludeerde dat ze niet overeenstemden, vluchtte hij onmiddellijk, en riep angstig uit omdat zijn leven in gevaar was. *Wees*

haastelijk welgezind tegen uw tegenpartij, zegt de Zaligmaker, terwijl gij nog met hem op den weg zijt, opdat het niet slecht met u afloopt.

U weet in wat voor vijandschap God en mens staan, zolang de mens in zijn natuurstaat is. Ze zijn van God vervreemd door verdorven, werken, ze zijn vijanden. *En hun vleselijk bedenken is vijandschap tegen Hem* (Rom. 8:7). *En Zijn toorn rust op hen* (Joh. 3:36). *Ze zijn kinderen des toorns* (Ef. 2:3). Zou ik dit algemene punt in bijzonderheden willen uiteenzetten, ik zou kunnen spreken van de opkomst en eerste breuk, van de overweging van de partijen in het geschil, de verschillende wegen van ermee om te gaan en hun uitkomst. En daarmee aantonen dat dit de meest verschrikkelijke vijandschap is die een mens zich kan voorstellen. U weet ook wat onze vrede en overeenstemming met God is, en vanwaar het voortkomt. *Christus is onze Vrede* (Ef. 2:14). Hij heeft een einde gemaakt aan het geschil over de zonde (Dan. 9:24). *Hij heeft voor ons vrede gemaakt met God.* En door ons deel aan Hem zijn wij, die verre waren, nabij gebracht, en verkrijgen we vrede (Rom. 5:1; Ef. 2:14, 15).

Ik zeg dan dat dit in de eerste plaats vereist is voor ons wandelen met God. *We moeten vrede met Hem hebben, en overeenstemming in het bloed van Christus.* We moeten door het geloof dadelijk deel hebben aan de verzoening. Onze personen moeten zijn aangenomen, waardoor ook onze plichten aanvaard kunnen worden. Zonder dit is iedere poging in gehoorzaamheid met God te wandelen, of het verrichten van enige plichten vruchteloos en aanmatigend.

- (a) Vruchteloos: alles wat mensen doen is tevergeefs. Het offer van de goddeloze is een gruwel. Hun heilige zaken zijn drek, die God zal wegdoen. In al hun plichten arbeiden zij voor het vuur. Geen van hun werken zal tot hun eeuwig voordeel strekken. God ziet op al hun plichtsbetrachting als de geschenken van vijanden, die zelfzuchtig en bedrieglijk zijn en waarvan alle daden afschuwwekkend zijn. Zulke mensen kunnen hun beloning in dit leven hebben. Echter, met betrekking tot het doel waarnaar ze streven, is hun inspanning tevergeefs, is hun horen tevergeefs en zijn hun aalmoezen tevergeefs. Alles is vruchteloos.
- (b) Aanmatigend: ze begeven zich in gemeenschap met God, terwijl Hij hen haat en zij Hem haten. Ps. 50:16: *Maar tot den goddeloze zegt God* (dit is Gods taal tot hen in hun plichtsbetrachting): *'Gij brutale aanmatigende rebel, wat neemt ge Mijn Naam in uw mond? Waarom maakt ge zo'n getier voor Mijn aangezicht en offert varkensbloed in Mijn tegenwoordigheid? Hoe kwaamt ge hier zonder een bruiloftskleed? Ik haat uw meest plechtige gaven. ' Inderdaad zal tenslotte blijken dat onaanvaardbare aanmatiging ten grondslag ligt aan alle pogingen van onwedergeborenen om met God te wandelen. Zij achten dat een geringe zaak. Ze handelen met God, alsof Hij er geen notie van neemt, hoe Hij behandeld wordt.*

Dat we door het bloed van Christus vrede en overeenstemming met God hebben, is, zeg ik, het eerste wat vereist wordt in ons wandelen met God. En, zoals de psalmdichter zegt: *'Versta dit toch, gij die God niet kent, die geen verbond met Hem gemaakt hebt in en door de offerande van Zijn Zoon. U ontmoet Hem in het veld, u stelt uzelf in Zijn gemeenschap. U matigt u aan met Hem te wandelen in deze en gene plichten, die traditie, opvoeding, overtuiging of eigengerechtigheid u opleggen. In ieder ervan tart u Hem in het aangezicht om u te verdoemen. U schijnt Hem te willen vleien met het feit dat u het eens bent geworden, terwijl Hij verklaart dat u in vijandschap leeft.'* Laat een mens zo met zijn heerser handelen, samenzweren tegen zijn kroon en waardigheid, naar zijn dood staan, zijn gezag verachten, en zijn goede naam te schande maken. En laat

hem vervolgens als een verklaard rebel en verrader en ter dood veroordeelde in zijn tegenwoordigheid komen zoals voorheen, en met hem handelen als een goed onderdaan. Zal hij denken zijn oordeel te ontgaan? Zal hij niet gegrepen worden om gestraft te worden?

Ieder mens in zijn natuurstaat is een opstandeling tegen God. U hebt Zijn gezag verworpen, Zijn ondergang beraamd evenals de ondergang van Zijn Koninkrijk. Hij heeft u verklaard tot verrader en rebel. U bent veroordeeld tot de eeuwige dood. En nu wilt u Hem ontmoeten, tot Hem gaan en Hem vleien met uw mond en uw overige plichtsbetrachtingen? Zal Hij uw opstandigheden niet in herinnering roepen? Zal Hij uw offers niet verachten? Zal Hij u niet uit Zijn tegenwoordigheid bannen en voeren in banden en in de gevangenis? Zal Hij niet walgen van uw gaven? Wat anders kunt u verwachten uit Zijn handen? Dit is het beste en uiterste van de toestand en gehoorzaamheid van hen die geen deel hebben aan Christus. En naarmate u ernstiger en ijveriger bent, en meer inzet toont in uw plichtsbetrachting, des te meer stelt u uzelf in de gemeenschap van Hem Die u haat op de meest rechtvaardige gronden ter wereld, en Die gereed is u te verdoemen.

2. Verder is vereist om met God te wandelen: *eenheid van oogmerk*. Want dat personen toevallig in elkaars gezelschap geraken en zo een korte tijd samen doorbrengen, is niet genoeg om te zeggen dat ze samen wandelen. Eenheid van doel en oogmerk worden daartoe vereist.

Het oogmerk van God in het algemeen is Zijn eigen eer. *Hij werkt alles om Zijns Zelfs wil*, Spr. 16:4. Maar vooral is het doel van onze wandel met God de lof van Zijn heerlijke genade; Ef. 1:6. Welnu, in dit doel van God om Zijn heerlijke genade te verhogen, zijn twee zaken van belang.

- Ten eerste dat alles wat verwacht moet worden van de hand van God, op grond van louter genade en barmhartigheid ons toekomt, Tit. 3:4, 5. God doelt hiermee op de verhoging van Zijn heerlijkheid. Dat Hij bekend, geloofd en verheerlijkt wordt als Die God, Die de ongerechtigheid en de zonde vergeeft.
- En ten andere dat de grote beloning van hem, die met Hem wandelt in deze weg van barmhartigheid en genade, is de vreugde in God. Zo spreekt God tot Abraham als Hij hem roept om voor Zijn aangezicht te wandelen: *Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot*, Gen. 15:1. De vreugde in God in het verbond en de weldaden, in dat verbond vrij door Hem beloofd en geschonken, is het uitnemend grote loon van hen die met God wandelen. Dit is dan ook vereist in hem die met God wil wandelen, namelijk dat hij hetzelfde oogmerk daarin heeft als God. Dat hij in al zijn gehoorzaamheid staat naar de verheerlijking van Gods genade. En dat de vreugde in Hem zijn uitnemend groot loon is.

Welnu, in overeenstemming met wat tevoren gezegd is over Gods oogmerk, kunnen over het oogmerk van hem, die wil wandelen met God, de volgende drie zaken opgemerkt worden.

- (1) Ten eerste dat in het algemeen het oogmerk van die persoon de eer van God moet zijn. Wat we ook doen, zegt de apostel, het moet al tot eer van God gedaan worden. Dat wil zeggen alles in onze aanbidding van God en in ons wandelen met Hem. Mensen die in hun gehoorzaamheid onechte, lage en onwaardige doelen hebben, wandelen in hun gehoorzaamheid evenzeer in strijd met God als in hun zonden. Sommigen dienen Hem uit traditie. Anderen om een vermeerdering van koren,

wijn of olie te verkrijgen, of om voldaan te worden in enig laag aards doel. Weer anderen bedoelen zichzelf en hun goede naam. Dat alles is verloren moeite. Dat is geen wandelen met God, maar oorlog tegen Hem voeren.

- (2) Ten andere moet ons oogmerk zijn om de lof van Gods genade te verheffen. Dit is één deel van de bediening van het Evangelie, namelijk dat we in gehoorzaamheid moeten zoeken de lof van Gods genade te verheffen. Het nieuwe verbond heeft een ander doel voor onze gehoorzaamheid daarbij gesteld, namelijk om vrije genade te verhogen. Genade, die Christus schenkt en die ons bekwaam maakt om te gehoorzamen. Genade, die onze gehoorzaamheid aanvaardt, hoewel we dat onwaardig zijn. Genade, die deze weg om met God te wandelen vormt. En genade, die haar eigen werk bekroont.
- (3) Tenslotte moet ons oogmerk zijn de vreugde in God als ons loon. En dit maakt dat de gehoorzaamheid van velen niet een wandelen met God is. Zij vervullen inderdaad plichten, maar is er enige oprechtheid in hun bedoelen van Gods eer? Wordt daar door hen wel ooit aan gedacht? Is niet hun geheel enige oogmerk in hun gehoorzaamheid het ontgaan van de hel en Gods toorn, en het tevreden stellen van hun geweten? Gaat het hen wat aan of de eer van God verhoogd wordt? Is er hun wat aan gelegen wat er van Zijn Naam en wegen wordt, als zij maar gered mogen worden? In het bijzonder, hoe weinig wordt de lof van Zijn genade bedoeld! Mensen gaan te gronde door hun eigengerechtigheid. Ze hebben niets in zich van evangelische gehoorzaamheid. Bezie het bidden en preken van sommige mensen. Is het niet overduidelijk dat ze daarin niet met God wandelen? Dat ze Zijn eer niet bedoelen, en er geen ijver voor hebben? Dat ze niet geven om Zijn Naam? Maar ze rusten in de uitoefening van de plicht zelf!

3. Om met een ander te kunnen wandelen *heeft een mens een beginsel van leven in zich nodig, om hem daartoe in staat te stellen*. Doden kunnen niet wandelen. Of als ze het toch doen, aangedreven door iets anders dan hun eigen levensbeginsel en wezen, zijn ze een schrik voor hun metgezellen. Ze zijn in ieder geval geen bemoediging in hun gemeenschap. Want het is geen wandelen, wanneer een geraamte of een lijk heen en weer bewogen wordt. Vandaar dat overal het beginsel van onze gehoorzaamheid hierin gesteld wordt: *Dat wij die dood waren door de misdaden en de zonden, zijn levend gemaakt*, Ef. 2:1; *en dat de wet des Geestes des levens ons vrij maakt van de wet der zonde en des doods*, Rom. 8:2. Het is nodig dat we een nieuw levensbeginsel kennen om te kunnen wandelen met God. Opdat we daarvoor kracht mogen hebben en ertoe gedreven zouden worden door iets wat in ons is. Zou niet een mens net zo lief alleen wandelen, dan vergezeld van een geraamte dat uit het graf genomen is en door een uitwendige kracht gedreven wordt?

Dit is dan ook onze derde overweging. Ons wandelen met God bestaat, zoals we zullen aantonen, in onze gehoorzaamheid, in onze betrachtting van vereiste plichten. Hiermee zijn we allen in meerdere of mindere mate bezig. Ja, zo zelfs, dat het mogelijk moeilijk is te onderscheiden wie het snelst loopt en de meeste kracht en sterkte vertoont.

Maar helaas! Hoe veel dode zielen wandelen er onder ons!

- a. Zijn er niet, die volslagen vreemdelingen zijn van een nieuw geestelijk leven, een leven van boven, verborgen met Christus in God, een leven uit God, die vrijwel al deze dingen bespotten? Of die in ieder geval geen rekenschap kunnen geven van ook maar het minste van dat leven in hen? Die het vreemd achten dat het van hen

vereist zou worden dat ze rekenschap moeten afleggen van dit leven? Of van te zijn wedergeboren door de Geest? Die dat tot het meest bespottelijke willen maken?

'Waarom toch zouden ze zichzelf verdedigen? Waarom wandelen ze niet met God? In hun omgang zijn ze toch goed en onberispelijk? Wie kan hen dan iets ten laste leggen? Verrichten ze niet de plichten die van hen vereist worden?'

Maar mijn vrienden, zou het voor u aanvaardbaar zijn, als een dode uit zijn graf genomen zou worden en op uw weg met u gedragen zou worden? Al uw dienstbaarheid en uw gemeenschap is in Gods oog niet anders. Hij ruikt niets dan een walgelijke lucht door uw tegenwoordigheid bij Hem. Uw horen, bidden, plichtsbetrachting en meditaties zijn Hem om deze reden alle een gruwel. Spreek me niet van uw omgang. Als het voortkomt uit een zuiver geweten, dat gereinigd is in het bloed van Christus, en uit een ongeveinsd geloof, is het heerlijk en prijzenswaardig. Als het echter op andere beginselen stoelt, heeft de Heere er een afschuw van.

- b. Zijn er niet, die in hun gehoorzaamheid en plichtsbetrachting niet worden gedreven door inwendige beginselen en geestelijke vermogens? Maar slechts door uitwendige overwegingen en indrukken van buiten af? De apostel zegt ons, *hoe de gelovigen groeien en voortgaan tot volmaaktheid*, Ef. 4:16 en Kol. 1:19. Christus is het Hoofd. Door de Geest wordt uit Hem een stroom van leven afgeleid in ieder gewricht en in iedere zenuw, opdat het lichaam daardoor en daarmee kan voortgaan tot de volmaaktheid. Is het niet met allerlei mensen anders gesteld? Zij worden op de been gehouden door traditie of door een overtuiging. Het ene gewricht wordt voorzien door de goede naam, het andere door vrees en schaamte. Een derde door eigengerechtigheid, een vierde door de gesel van het geweten. En zo worden ze gedreven door niets anders dan door druk van buiten af. Dit zijn de beginselen van de gehoorzaamheid van velen. In hun wandel met God worden zij gedreven door dit soort zaken. Meent u dan, dat u zult worden aangenomen? Of dat uw uiterste einde vrede zal zijn? Ik vrees dat velen die me vandaag horen in deze toestand verkeren. Verontschuldigt me wanneer ik ijver met een Goddelijke ijver. Wat anders betekent die haat van de kracht van de Godzaligheid? Die duisternis in de verborgenheid van het Evangelie? Die vloekwaardige vormelijkheid? Die vijandschap tegen de Geest Gods? Wat anders betekent die haat van reformatie, die onder ons gevonden wordt?

Nuttig gebruik.

Indien er zo veel vereist wordt om te wandelen met God, om mensen daartoe bekwaam te maken; indien velen die trachten met Hem te wandelen toch verloren gaan door een tekort in hen, ondanks al hun gehoorzaamheid en plichtsbetrachting. Wat zal dan worden van hen die nooit éénmaal trachten met Hem te wandelen? Waar zullen zij verschijnen, die nergens door te bewegen zijn om hiervan hun praktijk te maken? Ik spreek niet slechts van hen onder ons, jong en oud, die de gehele wereld tónen dat zij zondeslaven zijn. Dat blijkt duidelijk uit hun trots, dwaasheid, ijdelheid, ongebondenheid, goddeloosheid en haat van de wegen Gods. Zij wandelen in strijd met God, tot schande en gevaar van de plaatsen waar ze wonen. Dit soort mensen zullen niet alleen in strijd met God leven, totdat ze niet meer zijn, maar ook kanten ze zich tegen al Zijn geboden. Van zulke mensen, die door allen geoordeeld worden, spreek ik hier niet. Ook spreek ik niet alleen van hen, die uiterlijke gebruiken in ere houden, puur en alleen om de tucht van die plaats. Of omdat ze hoop hebben er beter van te worden voor wat betreft het tijdelijke. Of om welke andere vleselijke reden dan ook.

Nee, ik spreek ook van hen, die anderen moesten leiden. Van hen, die voorbeelden behoorden te zijn voor de kudde Gods, die temidden van ons is. Welke inspanning om met God te wandelen wordt er bij hen gevonden of gezien in hun wegen? Hoogmoed en ijdelheid in henzelf, hun gezinnen en betrekkingen, ja spotten met de godsdienst en de wegen Gods, zijn de voorbeelden die sommigen geven. Ik wenste wel dat in anderen niet alle ootmoedige wandel met God, voor wat betreft de kracht ervan, zou worden verteerd door wereldgezindheid, zelfzucht, hardheid en nauwheid in de ingewanden (2 Kor. 6:12), samen met openlijke ijdelheid.

De ijdelheid van de schoonste belijdenis, zonder deze ootmoedige wandel, is een ander bedrog waarover later zal worden gesproken.

Laat ik hier spreken tot hen, van wie ik reeds iets gezegd heb. Indien velen zullen roepen: *Heere, Heere*, en niet zullen worden gehoord; indien velen zullen trachten in te gaan, en niet zullen kunnen; wat zal dan hun lot en deel zijn? Arme schepselen! U weet de staat van uw zielen niet. U roept vrede, vrede; en plotselinge verwoesting is op handen. Neem u in acht dat de veelheid van preken en aansporingen u niet doof maken door hun voortdurend geluid, zoals het geval is bij mensen die bij een watermolen wonen. Soms zendt God Zijn boodschappers om de mensen doof te maken, Jes. 6:10. *Als dat uw deel is, zal het droevig met u zijn.* Laat me u nog enige vragen mogen stellen:

- (1) Behaagt u niet uzélf, tenminste enigen uit u, in uw wegen, terwijl u anderen veracht? Denkt u niet dat zij dwazen zijn, of afgunstig, of huichelaars, of partijzuchtig, die u berispen? En minacht u hen niet in uw hart? Bemint, eert u niet veel liever hen die nooit op u aandrongen, en dat ook nooit doen zullen, tot dit nieuwe leven, dit wandelen met God? Volgt u niet veel liever hen na? Acht u niet de tijden verwoestend, sinds deze nieuwerwetse (d. i. puriteinse) prediking onder ons opkwam? Verlangt u niet weer met welsprekendheid versierde preken te horen? En opschik van mensen die noch God, noch zichzelf kennen?
- (2) Of troost ge uzelf niet op met behulp van losbandige zielen, dat het met u beter gesteld is? En beeldt u zich niet in dat u berouw zult hebben als de omstandigheden er beter geschikt voor zullen zijn en uw tegenwoordige toestand veranderd zal zijn?
- (3) Zijn er niet onder u, die gedachten aan deze zaken verre van zich stellen? 'Het zal ons goed genoeg gaan, ook al voegen we dronkenschap bij dorst.' Liggen niet één of enige van deze rotte beginselen ten grondslag aan uw oppervlakkige wandel met God? Ik waarschuw u, neem uzelf in acht, dat de Heere u niet verscheuren zal en niemand redde! (Psalm 50)

B. Nadat we hebben stil gestaan bij de zaken die vooraf vereist zijn om met God te wandelen, is ons volgende punt de zaak zelf, namelijk **wat dat inhoudt, te wandelen met God.**

De uitdrukking zelf wordt vaak in de Schrift gebruikt, zowel met betrekking tot de voorbeelden van hen die dit beoefenden, als met betrekking tot de opdracht aan anderen om dat te doen.

Van Henoch wordt gezegd, dat hij wandelde met God, Gen. 5:24. En Noach wandelde met God, Gen. 6:9. Hizkia wandelde voor Gods aangezicht, Jes. 38:3. Abraham wordt opgedragen met God te wandelen, Gen. 17:1. Ja, hetzelfde wordt met enige geringe variatie bijna honderdmaal in de Schrift genoemd. Soms wordt ons gezegd *te wandelen*

met God, soms voor Zijn aangezicht te wandelen, soms Hem na te volgen, soms in Zijn wegen te wandelen. Dit alles heeft dezelfde bedoeling.

De uitdrukking is, zoals u weet, overdrachtelijk. Door een toespeling op natuurlijke zaken, worden geestelijke zaken afgebeeld.

Ik zal de beeldspraak niet verder bespreken dan waartoe hij bedoeld is. Ook zal ik niet treden in alle bijzonderheden waar iets van deze beeldspraak gevonden zou kunnen worden. En ook zal ik geen aandacht besteden aan hetgeen algemeen aanvaard en bekend is.

Dan verstaan we onder wandelen met God in algemene zin: ***De beoefening van die gehoorzaamheid, zowel inhoudelijk als wat de vorm betreft, die God in het verbond der genade van onze hand eist.***

Ik zal slechts enige weinige zaken die deze gehoorzaamheid betreffen voor u openleggen. En wel die, die leven en betekenis geven aan de beeldspraak.

1. Opdat onze gehoorzaamheid een wandelen met God zal zijn, is het noodzakelijk om in een verbond met God te zijn. En ook dat die gehoorzaamheid in de inhoud van dat verbond wordt geëist. Van deze zaak is tevoren gesproken, als iets wat vereist was om met God te wandelen. Namelijk dat we vrede en overeenstemming met Hem hebben. Hier wordt het beschouwd naar de vorm, wat wordt uitgedrukt in de woorden: met God. Dat is de oorsprong en regel van onze gehoorzaamheid. Deze uitdrukking omvat daarom de gehele verplichting van het verbond die ons geldt. Zoals in Gen. 17:1 de Heere spreekt: *Ik ben God de Almachtige of Algenoegzame*, dat wil zeggen: *voor u zal Ik zo zijn*. Dit omvat het geheel van het verbond van Gods zijde: Dat Hij ons een algenoegzaam God zal zijn. Op gelijke wijze omvatten de woorden die volgen, het geheel van onze plicht: *Wandel voor Mijn aangezicht*, wat in de volgende woorden wordt uitgelegd: *en wees oprecht*. Het verbond is de gronden oorsprong van die gehoorzaamheid, die wandelen met God genoemd wordt. Dit verbond is namelijk de overeenstemming die er is tussen God en ons in Christus. In dit verbond belooft Hij onze God te zijn en wij geven ons aan Hem over om Zijn volk te zijn. Door deze overeenstemming met Hem in het verbond kunnen we wandelen met God, met Wie we buiten het verbond geen gemeenschap kunnen hebben.

2. Wandelen met God is ook een gehoorzaamheid in overeenstemming met de inhoud van dat verbond, waarin we vrede bij God hebben. Wandelen met God volgens het verbond der werken was: *Doe dat en gij zult leven*. Deze staat is nu veranderd. Nu is de regel die van Gen. 17:1: 'Wees oprecht, of volkomen, voor Mijn aangezicht, in alle gehoorzaamheid die Ik van uw handen eis.'

Welnu, er zijn diverse zaken vereist voor ons wandelen met God in gehoorzaamheid, opdat het kan beantwoorden aan de inhoud van het verbond, waarin we overeenstemming hebben.

A. Als eerste dat het voortkomt uit geloof in God, door Christus de Middelaar. Geloof in God in algemene zin is het beginsel van alle gehoorzaamheid, in welk verbond dan ook, Heb. 11:6, en moet dat ook zijn. Maar geloof in God door Christus, de Middelaar, is het beginsel van die gehoorzaamheid, die door Hem wordt aanvaard in overeenstemming met de inhoud van het nieuwe verbond. Vandaar dat het genoemd wordt *de gehoorzaamheid des geloofs*, Rom. 1:5. Dat wil zeggen, van geloof in God door Christus, zoals de context duidelijk maakt. Zijn bloed is het bloed van dit verbond, Heb. 9:15, 10:29. Het verbond zelf wordt daardoor bevestigd en bekrachtigd. En door

het bloed van dat verbond ontvangen we alles wat we van God ontvangen, Zach. 9:11. Vandaar dat God, wanneer Hij ook van het verbond tot Abraham spreekt en hem opwekt tot de daarin vereiste gehoorzaamheid, Hij altijd *het Zaad* noemt. Hetwelk is Christus, zegt de apostel in Gal. 3:16. Zoals in algemene zin gezegd wordt, *dat hij die tot God komt, moet geloven dat Hij is*, zo zegt Christus in het bijzonder van Zichzelf, met betrekking tot het nieuwe verbond: *Ik ben de Weg, niemand komt tot den Vader dan door Mij*, Joh. 14:6. *Zij die in God geloven, moeten zorg dragen goede werken voor te staan*, Tit. 3:8. Dat wil zeggen, zij die in God geloven door Christus. Indien we in onze gehoorzaamheid met God wandelen, in overeenstemming met de inhoud van het nieuwe verbond, dan komt die gehoorzaamheid voort uit het rechtvaardigmakend geloof. Dat wil zeggen, geloof in God door Christus.

B. Ten andere moet onze gehoorzaamheid volkomen zijn. Dat wil zeggen, dat de persoon daarin volkomen of oprecht moet zijn. *Wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht*, Gen. 17:1. Van Noach wordt gezegd *dat hij een oprecht man was in zijn geslachten*, Gen. 6:9. Zoals dat ook van vele anderen gezegd wordt. David draagt ons op *te letten op de oprechte*, Ps. 37:37. Dat wil zeggen, de mens die met God wandelt in overeenstemming met de inhoud van het nieuwe verbond. En onze Zaligmaker, warmer Hij ons roept tot deze gehoorzaamheid, draagt ons op: *Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is*, Mat. 5:48.

Ten aanzien van volmaaktheid moet opgemerkt worden dat er een tweeledige volmaaktheid is.

- Er is een volmaaktheid in gerechtigheid. Grieks, teleoosis. Zo wordt van de wet gezegd, *dat die geen ding volmaakt heeft*, Heb. 7:19, ofwel niets tot volkomen gerechtigheid gebracht heeft. En de offeranden hebben hen die daardoor tot God gaan, niet volmaakt, Heb. 10:1. *De offeranden konden het werk der gerechtigheid niet volmaken*, (Grieks, teleoon) waarnaar wel gestreefd werd. In deze zin worden wij gezegd volmaakt te zijn in Christus, Kol. 2:12. En zoals in een ander geval gezegd wordt, Ez. 16:14, *onze schoonheid is volmaakt door Zijn heerlijkheid*. Dit is de volmaaktheid van de rechtvaardiging, waarvan we nu niet spreken.
- Er is ook een volmaaktheid binnen ons. Ook deze is tweeledig, een volkomen volmaaktheid van genieting, en een volmaaktheid van gerichtheid daarop.
 - a. Met betrekking tot het eerste zegt Paulus nog niet volmaakt te zijn, Fil. 3:12. Hij vertelt ons ook waar en door wie het verkregen wordt, namelijk door de geesten van de volkomen rechtvaardigen, Hebr. 12:23. Rechtvaardigen worden niet in die zin volmaakt, totdat hun zielen gebracht worden in de tegenwoordigheid van God. Deze volmaaktheid is het oogmerk van de verlossing door Christus, Ef. 5:25, 26. Evenals van alle gehoorzaamheid van de gelovigen, Ef. 4:14. Maar dit is niet de volmaaktheid die het verbond eist, maar waar het ons toe leidt en brengt, terwijl we door de belofte ervan worden staande gehouden in het *werk van te voleindigen de heiligmaking in de vreze Gods*, 2 Kor. 7:1.
 - b. Er is dan, ten tweede, ook een volmaaktheid van gerichtheid op dit voleindigen van de heiligmaking in de vreze Gods. Zo wordt van Noach en Job gezegd *dat ze oprecht waren*. Zo draagt God Abraham op oprecht te zijn. En zo beschrijft ook David de toestand van de oprechte. Merk met betrekking hierop het volgende op:

(1) In de Schrift wordt voor deze volkomenheid in de heiligmaking nergens een woord gebruikt dat alleen zo'n volstrekte volmaaktheid zou inhouden, dat die niet gevoelig zou zijn voor enige inmenging van gebrek en tekort. Het Hebreeuwse woord dat wordt gebruikt met betrekking tot Noach en in de bewoordingen van het verbond met Abraham is afgeleid van de stam 'Tamam'. Dit woord heeft diverse betekenissen. Wanneer in abstracto gesproken wordt, betekent het 'eenvoudigheid van doen': zonder bedrog. In het Nieuwe Testament wordt het Griekse *akakia* gebruikt. Zo wordt van Jakob gezegd dat hij een oprecht (Engels: eenvoudig) man was, Gen. 25:27. Dat wil zeggen zuiver van hart, zonder bedrog, zoals Christus spreekt van Nathanaël. Van deze betekenis van het woord kunt u een opmerkenswaardig voorbeeld vinden in 1 Kon. 22:34, waar van de man die Achab velde, gezegd wordt, dat hij zijn boog spande in zijn eenvoudigheid, of zoals de Engelse vertaling heeft: 'op goed geluk.' Dat wil zeggen zonder in het bijzonder op enig verderfelijk doel gericht te zijn. Zo wordt ook in Job. 9:22 de oprechte gesteld tegenover de goddeloze. Dat is *hij die onrustig, hatelijk en verdorven is*. In het Nieuwe Testament wordt dit genoemd: *anégkeelitos en amomos*. Dat is *iemand* die niet billijk bestraft kan worden, verkeerd gehandeld te hebben. De stam 'Tasjar', die in het Engels veelal vertaald is door 'oprecht', wordt met hetzelfde doel gebruikt. Maar het is zo algemeen bekend dat dit woord in de Schrift niet meer betekent dan 'rechtschapenheid', en geen betrekking heeft op een volstrekte volmaaktheid, dat ik daar verder niet op in zal gaan.

In het Nieuwe Testament worden voornamelijk de woorden 'teleios' en 'artios' gebruikt. Geen van beide wordt in hun gebruik echter beperkt tot die volstrekte volmaaktheid. Daarom kan Jakobus zeggen, Jak. 3:2, *dat die een volmaakt man is, die zijn tong in toom houdt*. 'Teleios' wordt voor een mens slechts eenmaal in onbepaalde zin uitdrukkelijk gebruikt, en wel in 1 Kor. 2:6: En wij spreken wijsheid onder de volmaaktten. Daar duidt het duidelijk alleen op mensen van enige groei in de kennis van de verborgenheid van het Evangelie. Maar op deze woorden zal ik verder niet ingaan.

(2) Het andere wat opgemerkt moet worden is dat deze volmaaktheid in de gehoorzaamheid, die vereist wordt voor ons wandelen met God in het nieuwe verbond, een tweetal zaken inhoudt. De eerste daarvan heeft betrekking op onze gehoorzaamheid, de tweede op de gehoorzamende personen.

- De volmaaktheid die betrekking heeft op de gehoorzaamheid zelf, of onze *voorwerpelijke* volmaaktheid, houdt de volmaaktheid in van delen of van het geheel van de wil en raad Gods aangaande onze gehoorzaamheid. Dat wil zeggen: de wet of wil van God, die onze gehoorzaamheid betreft, is volmaakt. Het heeft een volledigheid in zichzelf. En wij moeten acht geven op al de delen ervan die ons zijn geopenbaard. Zo zegt David: *Ik merk op al Uw geboden*, Ps. 119:6. En Jakobus schrijft: *Want wie de gehele wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle*, Jak. 2:10.
- *Onderwerpelijke* volmaaktheid heeft betrekking op de gehoorzamende personen. Het bestaat in zuiverheid en een vrij-zijn van bedrog. En in de oprechtheid van hart in zijn gehoorzaamheid. En dit is het wat meestal bedoeld wordt in de uitdrukking 'volmaakt te zijn.' Het betekent dan oprecht zijn, zonder bedrog en geveinsdheid, zonder foute en zelfzuchtige motieven. In eenvoudigheid van hart de gehele wil van God te doen.

Dit dan is, zeg ik, die volmaaktheid van gehoorzaamheid die het wandelen met God uitmaakt. Er is geen sprake van wandelen met God, wanneer hier in enig ding tekort geschoten wordt: Als het hart niet oprecht is, zonder bedrog, vrij van geveinsdheid en zelfbedoeling, of wanneer de gehoorzaamheid niet alomvattend is. Dit betreft die volmaaktheid in de gerichtheid op dat wat volkomen is. Wat Paulus ook voor de Korinthiërs wenste, *namelijk hun volmaking*, 2 Kor. 13:9. En waartoe hij de Hebreëen aanspoorde, Hebr. 6:1: *Daarom, nalatende het beginsel der leer van Christus, laat ons tot de volmaaktheid voortvaren*. We wandelen niet met God, indien we hierin falen of tekort komen in déze volmaaktheid door enig bedrog van onze harten, door opzettelijk enige zoete bete onder de tong te houden, door een knie te bewaren voor Baäl of een buiging voor Rimmon. Het is droevig te bedenken hoevelen alles verliezen wat ze doen of gedaan hebben door in deze volmaaktheid te kort te komen. Eén of andere lage lust kan alles verderven, zoals liefde tot de wereld, trots, eerzucht, luiheid of hardheid van hart. En de mensen wandelen zo in strijd met God, terwijl ze denken op de beste manier met Hem te wandelen.

3. Om terug te komen op de hoofdpunten die gehoorzaamheid maken tot wandelen met God, daartoe is ook vereist **dat het een voortdurende voortgaande beweging is, gericht op een doelwit wat vóór ons is.**

Wandelen is voortdurend voortgaan. Hij die wandelt naar een plaats die hij in het oog heeft, kan soms struikelen of zelfs vallen. Maar toch wordt hij gezegd die weg te bewandelen, in overeenstemming met het hoofddoel van zijn handelen. En dat wordt van hem gezegd, omdat zijn oogmerk ligt in en zijn inspanning gericht is op de plaats van zijn doel. En omdat hij niet stil blijft liggen wanneer hij valt, maar opnieuw opstaat en ernaar streeft vooruit te komen. Maar laat nu deze mens neerzitten of neerliggen. U kunt dan van hem niet zeggen dat hij wandelt. Nog veel minder kunt u zeggen dat hij die weg bewandelt, wanneer hij zich volstrekt in tegengestelde richting beweegt.

Zo is het ook met die gehoorzaamheid die wandelen met God is. *Ik jaag naar het wit*, zegt de apostel, Fil. 3:14. *Ik jaag ernaar*, Fil. 3:12, en zo gebiedt hij ons zo te wandelen dat we het mogen verkrijgen. Er is een voortdurend voorwaarts streven vereist in onze gehoorzaamheid. *Mijn ziel kleeft U achteraan*, zegt David in Psalm 63:9. De genieting van God in Christus is het doelwit voor ons. Ons wandelen is een voortdurend streven daarnaar. In een verzoeking te vallen of misschien zelfs daaronder te bezwijken, verhindert ons nog niet dat we mogen zeggen dat een mens wandelt, ook al maakt hij geen grote snelheid, en verontreinigt hij zichzelf door zijn val. Het is niet iedere verzaking van een plicht of elk bedrijven van een zonde, die volstrekt afsnijdt van de plichtsbetrachting. Maar om neer te zitten en het op te geven, om zich in te laten met een weg, een opeenvolging van zonden, dat wordt in strijd met God te leven genoemd, niet wandelen met Hem.

4. **Wandelen met God is een wandelen in het diepe besef dat de mens steeds voor Gods ogen leeft.**

Vandaar dat het genoemd wordt een wandelen voor Zijn aangezicht. Om met God te wandelen is het vereist dat alle plichten van gehoorzaamheid in dit besef betracht worden. Er zijn twee wegen, waardoor een mens alles kan doen als voor Gods ogen:

- Ten eerste door een algemeen besef van Gods alomtegenwoordigheid en alwetendheid. *Want alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met Welken wij te doen hebben*, Heb. 4:13. Overweeg dat Hij alles weet, dat Zijn verstand oneindig

is, dat niets voor Hem verborgen kan worden, dat vluchten uit Zijn tegenwoordigheid niet mogelijk is (Ps. 139:7), evenmin als verstoppen voor Hem, daar de duisternis Hem een licht is. Mensen kunnen in algemene zin ervan overtuigd zijn dat ze leven onder Gods ogen. Dit is in ieders gedachten; ik zeg niet daadwerkelijk, maar met betrekking tot het beginsel ervan dat in hen is. Indien dit beginsel ongehinderd zou kunnen werken, zouden de mensen het weten en overwegen, Ps. 94:8 en Spr. 15:3.

- Ten andere is er ook een beoefenen van gehoorzaamheid voor Gods ogen, die in het bijzonder van belang is voor die gehoorzaamheid. God spreekt tot David: *Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn*, Ps. 32:8. De overweging dat Mijn oog op u is, zal u onderwijzen, en leren van den weg dien gij gaan zult. 'Mijn oog is op u, voor wat uw wegen en gehoorzaamheid aangaat.' Dit is wandelen voor Gods aangezicht, namelijk Hem voor ogen te stellen als Degene Die op ons ziet en Die grotelijks betrokken is bij al onze wegen, ons wandelen en onze gehoorzaamheid.

Welnu, we stellen ons God op zodanige wijze voor ogen, als we op Hem zien als Degene van Wie we onderricht, bescherming, en onderzoeking en beproeving ontvangen.

- (1) Tot onderricht: zoals blijkt uit de tevoren aangehaalde tekst: *Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn*. De overweging dat Gods oog op ons is, zendt ons tot Hem voor raad en onderricht in de gehele gang van onze gehoorzaamheid. Als een kind op een of andere weg met zijn vader wandelt en op een zeker ogenblik het spoor bijster is, zal hij het niet vragen aan zijn vader, die het weet en die op hem ziet in al zijn wegen? Zijn wij het spoor bijster? Weten we niet wat we doen zullen of welke weg we bewandelen zullen? Zie op Hem, Wiens oog op ons is, en we zullen onderricht ontvangen.
- (2) Van Hem ontvangen we ook beveiliging in onze wandel in gehoorzaamheid, Ps. 34:16. *De ogen des HEEREN zijn op de rechtvaardigen en Zijn oren tot hun geroep*. Zijn ogen zijn zo op hen, dat Zijn oren geopend zijn voor hun geroep, om hen beveiliging en verlossing te schenken. Zoals ook blijkt uit 2 Kron. 16:9: *Want den HEERE aangaande, Zijn ogen doorlopen den ganse aarde om Zich sterk te bewijzen aan degenen, welker hart volkomen is tot Hem*. Dit is een van de doelen waarom God Zijn ogen heeft op de Zijnen en hun wegen, namelijk om Zich sterk te betonen hun ten goede. 'Ik heb het gezien', legt Hij ten grondslag van al hun verlossing.
- (3) Uit Zijn hand ontvangen we ook beproeving en onderzoeking. Zijn ogen zijn op ons om ons te onderzoeken en te beproeven *of er bij ons een schadelijke weg zij*, Ps. 139:24. Dit gebruik maakt David in de 139ste Psalm van de overweging van Gods alomtegenwoordigheid en alwetendheid. Nadat hij Gods volkomen kennis van en bekendheid met hem en al zijn wegen vermeld heeft, maakt hij daar gebruik van door zich op Hem te beroepen aangaande zijn zuiverheid in zijn gehoorzaamheid. Zo spreekt Job tot God: *Hebt Gij vleselijke ogen, ziet Gij gelijk een mens ziet?*, Job. 10:4, wat wil zeggen: 'Dat doet Gij niét.' En met betrekking waarop wordt dit uitgesproken? Namelijk met betrekking op Zijn beproeven van de wegen en gehoorzaamheid van de kinderen der mensen, vers 6. Wanneer onze Zaligmaker de gehoorzaamheid van Zijn Gemeenten komt beproeven, onderzoeken en doorzoeken, wordt van Hem gezegd dat Hij ogen gelijk vuur heeft, Openb. 1:14. En in de beoefening ervan spreekt Hij steeds tot Zijn Gemeenten: *Ik weet uw werken; óf, Ik heb u niet volkomen gevonden, Ik heb iets tegen u*. Dit alles getuigt van een beproeving en onderzoek van hun gehoorzaamheid.

Dit, zeg ik, is wandelen voor Gods aangezicht, of onder Zijn oog, namelijk Hem voor ogen te stellen als Degene Die in het bijzonder op ons ziet. Als Degene Die betrokken is bij onze wegen, ons wandelen en onze gehoorzaamheid. Zodat we Hem voortdurend om raad kunnen vragen en tot Hem kunnen vluchten voor bescherming. En dat we ons voortdurend voor ogen stellen dat Hij al onze wegen en werken weegt en beproeft, of ze volkomen in overeenstemming zijn met de inhoud van het verbond der genade.

In ons zullen zich zeker een tweetal gevolgen openbaren, als we ons wandelen met God beschouwen, zoals het is onder Gods oog en opzicht, namelijk eerbiedige gedachten van Hem, en zelfvernedering.

- We zullen eerbiedige gedachten van God hebben. Deze God, Die een verterend vuur is, is dichtbij ons, Zijn ogen zijn altijd op ons. *Laat ons daarom, zegt de apostel, de genade vasthouden, door dewelke wij welbehaaglijk Gode mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid, Heb. 12:28.* Mensen schikken ten minste hun gedrag en manieren om eerbiedig te verschijnen voor hun heersers en regeerders, die slechts hun buitenkant zien. En zullen wij dan geen achting voor Hem hebben, Die altijd Zijn oog op ons heeft, ons hart doorzoekt en onze nieren beproeft, de meest geheime en verborgen plaats van onze zielen? Maar hiervan hierna meer.
- We zullen ook onszelf vernederen onder een gevoel van onze grote walgelijkheid en de onvolmaaktheid in al onze verrichtingen. Maar deze beide behoren eigenlijk tot de volgende overweging: wat het is, ootmoedig met God te wandelen.

5. Ons wandelen met God in onze gehoorzaamheid getuigt dat we een welgevallen en groot genoeg daarin hebben.

En dat we met liefdekoorden verbonden zijn aan God in Zijn wegen. Van een mens, die onwillig en gedwongen met een ander gaat, kan onmogelijk gezegd worden, dat hij met hem wandelt. Iedere stap is voor zo iemand een vermoeiing en een last. Zijn hele hart verlangt ernaar van zijn gezelschap verlost te zijn. De Heere wandelt met ons, is vrolijk over ons, en verheugt Zich in ons, Zef. 3:17. Zo drukt Hij ook Zijn welgevallen uit in onze persoonlijke dienst van Hem, die we Hem opdragen, Hoogl. 2:14: *Mijn duive, zijnde in de kloven der steenrotsen, in het verborgene ener steile plaats, toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen; want uw stem is zoet, en uw gedaante is liefelijk.* Zo spreekt ook de Opperste Wijsheid, de Zoon van God: *Mijn vermaken zijn met de mensenkinderen, Spr. 8:31.* Zijn vreugde en welgevallen is in de gehoorzaamheid van de kinderen der mensen. Vandaar komen die verlangende uitdrukkingen van God naar de gehoorzaamheid van Zijn volk voort. 'O! dat er zulk een hart in u ware, dat ge Mij zoudt vrezen! Bekeert u, bekeert u; wanneer zal het eens zo zijn? Wat hebt ge in Mij gezien dat ge u van Mij hebt afgekeerd?' En onze Zaligmaker, de Man van de Kerk, brengt dit tot de grootst voorstelbare hoogte in Hoogl. 4:9-16. Hij spreekt als Eén Die vervoerd wordt door een groot genoeg, wat Hij verkrijgt uit de liefde en gehoorzaamheid van Zijn vrouw, de Kerk. Hij vergelijkt ze hier bij zaken van het hoogste natuurlijke genoeg, maar stelt ze daar intussen ver boven.

Welnu, indien God dit welgevallen in ons heeft in onze wandel voor Zijn aangezicht, moet het niet verwacht worden dat wij ons welgevallen in Hem hebben in onze gehoorzaamheid? Mijn tegenwoordige bezigheid laat het niet toe alle getuigenissen van de Schriften aan te halen, waarin ofwel van ons gevergd wordt dat we ons genoeg stellen in de Heere, ofwel waar we de voorbeelden van de heiligen hebben, die dit

deden, tot de hoogte die ons voorgesteld wordt. Job geeft als een zeker kenteken van een huichelaar *dat hij, niettegenstaande al zijn gehoorzaamheid, zich niet zal verlustigen in den Almachtige*, Job. 27:10.

Merk alleen nog op dat er in dezen een tweeledig welgevallen is: Als eerste een welgevallen in de gehoorzaamheid zelf en de plichten die daarbij horen. En verder een welgevallen in God in die gehoorzaamheid.

- (1) Er kan een welgevallen zijn in de plichten van gehoorzaamheid die voortkomt uit een bijoogmerk, terwijl er geen welgevallen in God is in die plichten. Een mens kan er genoeg in vinden samen met een ander onderweg te zijn omdat die weg aangenaam is. Of omdat de omstandigheden hem die weg doen gaan. En toch heeft hij volstrekt geen welgevallen in het gezelschap van hem met wie hij wandelt. God vertelt ons van een huichelachtig volk, *wat Hem dagelijks zocht en een lust had in de kennis van Zijn wegen, en er lust in had tot God te naderen*, Jes. 58:2. En van enigen wordt gezegd *dat Ezechiëls bediening hen was als een lied der minnen, van één, die schoon van stem is, of die wel speelt*, Ezech. 33:31, 32. Daarom kwamen ze tot hem en hoorden het en woonden z'n preken bij, terwijl hun hart hun zonden bleef nawandelen. Er kan iets zijn in de bediening van Gods instellingen, in de bedienaar of in de bediende zaken, wat beslag legt op het gemoed van de huichelaar. Zodat die mensen er achteraan lopen en ze bijwonen met een groot genoeg en grote begerigheid. Johannes de Doper was een brandende en lichtende kaars, zegt onze Zaligmaker tot de goddeloze Joden. En toch hebben zij zich een korten tijd in zijn licht willen verheugen, of daarin genoeg willen scheppen, Joh. 5:35. Hoe velen hebben we er niet gezien die preken af liepen, zich verdringend met de menigte, die zoetheid en vergenoeging vonden in het Woord. En toch hadden ze niets dan nieuwigheid, of de bekwaamheid van de prediker, of enige uitwendige overweging als de grond van hun welgevallen.
- (2) Er is echter ook een welgevallen in God in onze gehoorzaamheid. De dichter zegt: *Verlustig u in den HEERE*, Ps. 37:4. Dit is een welgevallen in gehoorzaamheid en plichten, omdat ze Zijn wil en Zijn wegen zijn. Wanneer een persoon er naar staat in iedere plicht God te ontmoeten, met Hem samen te spreken, dat zijn ziel gemeenschap met Hem heeft, en verfrissing van Hem ontvangt; wanneer ook om deze redenen onze plichten en al onze gehoorzaamheid ons zoet en aangenaam zijn, dan wandelen we erin met God. Een mens kan plichten betrachten in een knechtelijke gestalte van de geest. Ze vermoeien hem en zijn hem tot een last, hoewel hij ze niet durft na te laten. Zulke mensen onderzoeken ook nooit hun hart of ze God wel ontmoeten in hun plichtsbetrachting, en of ze wel enig behagen erin hebben. Laat echter zulke mensen niet denken dat ze ook maar enigszins met God wandelen, wat ze dan ook doen.

Verdere bijzonderheden zal ik niet noemen, maar overgaan om een woord tot besturing te spreken.

Het eerste gebruik wat we hiervan moeten maken, is een gebruik van onderwijs. Weet dat het een grote zaak is, met God te wandelen overeenkomstig hetgeen Hij van ons eist. Tevoren hoorden we hoeveel zaken vereist worden om het aanvaardbaar bij God te doen zijn. Ditmaal stelden we u enige zaken voor waarin het bestaat. Wie heeft dan zijn hart toebereid om met God te wandelen overeenkomstig Zijn eis? Wie overweegt of zijn wandel is zoals het behoort te zijn? Geloof me vrienden, een vormelijke

plichtsbetrachting, van de ene dag of week in de andere, beide persoonlijk en in het openbaar, kan onnoemelijk tekort komen voor wat betreft dit wandelen met God. De mensen stellen zich tevreden met een onvoorstelbaar oppervlakkig en vormelijk leven. Indien ze 's ochtends en 's avonds bidden, indien ze partij kiezen met het volk van God tegen sommige openlijk goddeloze mensen, en indien ze afstand houden van zonden die een natuurlijk geweten zouden wonden: dan is alles goed met hen.

Maar verleid uzelf niet. Tot het wandelen met God wordt vereist, dat het:

- ten eerste, met inzet van alle sterkte en kracht van de ziel gedaan wordt. *Gij zult den HEERE Uw God, liefhebben met geheel uw hart.* Matth. 27:57. De ziel en het hart van een mens moet in dit werk aanwezig zijn, zijn hele verstand en inzet moet erop gericht zijn, hij moet ervoor strijden. Vormelijkheid en ordelijkheid zullen niet voldoende zijn.
- Verder wordt vereist een overeenstemming met de volmaaktheid van het nieuwe Verbond in, haar alomvattendheid en in de ermee gepaard gaande oprechtheid. Het is niet enkel het doen van deze of gene zaak, maar het betrachten van alle door Christus bevolen zaken. Niet het liefhebben van vrienden alleen, maar ook van vijanden. Niet het verloochenen van alleen de wegen van goddeloze mensen, maar ook van zelfzucht en van de wereld. Niet alleen het niet schaden van iemand, maar ook het goed doen aan allen. Niet slechts een haat van de verdorven wegen van boze mensen, maar ook een liefde tot hun personen. Niet slechts bidden en horen, maar het geven van aalmoezen, mededeelzaamheid, barmhartigheid tonen, en liefde betrachten op de aarde. Niet slechts de doding van trots en ijdelheid, in het bijzonder wanneer het voor anderen openbaar komt, maar ook van afgunst, wraakzucht, en ontevredenheid. In één woord, het is het volmaken van de heiligmaking in de vreze Gods, wat vereist wordt. Er zijn echter mensen die weliswaar belijdenis afleggen van de godsdienst, maar nagenoeg verslonden worden door de wereld, of het vlees, of afgunst, of partijzucht, of luiheid, of nutteloosheid in hun geslacht. Indien zulke mensen hun harten eens zouden leggen naast de regels die we overwogen hebben, dan zouden ze zien dat ze maar weinig redenen hebben om zich te koesteren in hun wegen en levenswandel.

Ik zou hier nogmaals alle bijzonderheden die benadrukt zijn, kunnen nagaan, en onze gehoorzaamheid daaraan toetsen, maar ik zal hier nog slechts enkele hoofdzaken naar voren brengen van wat is behandeld. Wilt u onderwezen worden om met God te wandelen? Overweeg dan:

- (1) Welk getuigenis hebt u dat u in een verbond met Hem bent? Dat uw verbond met de hel en de dood verbroken is, en dat u gekomen bent onder de band van het Verbond der genade? Welk getuigenis kunt u voor God, voor anderen of voor uw eigen zielen geven van deze uw staat in dat Verbond? Hoeveel mensen komen volstrekt tekort met betrekking tot dit fundament van al het wandelen met God!
- (2) Maar overweeg vervolgens ook of uw gehoorzaamheid in het geloof is. Welk bewijs hebt u daarvoor? Ga alle oorzaken, gevolgen en bijkomende eigenschappen van het rechtvaardigmakend geloof na, en beproef uzelf óf u dit beginsel van alle bij God aanvaardbare gehoorzaamheid hebt. Hoe is het in u gewerkt? Welk werk van de Geest hebt u in u bevonden? Wat hield uw overtuiging, verootmoediging en bekering in? Wanneer, hoe, en door welke middelen is het gewerkt? Is uw hart er door gezuiverd, en bent u erdoor gedoopt in één Geest met Gods volk? Of behoort u nog tot hun vijanden?

- (3) Verder vraag ik u: Is uw wandel alomvattend en volkomen, en in overeenstemming met de inhoud van het verbond? Hebt u niet een zoete bete onder uw tong, geen beminde lust waaraan u toegeeft, waarvan u nog niet volkomen kunt scheiden? Hebt u niet één voorbehoud met betrekking tot enige zonde, waarin u toestemt?
- (4) Tenslotte: Verheugt u zich in God in de gehoorzaamheid die u betracht? Of zijn Zijn wegen een last voor u, zodat u nauwelijks in staat bent ze te dragen? Bent u vermoeid van het persoonlijk gebed, van de Sabbatten, van alle dienst des Heeren? Ik laat deze dingen liggen voor uw eigen geweten.

II. Wat het is ootmoedig te wandelen met God

Hiervoor hebben we voor u verklaard, wat het inhoudt om met God te wandelen. Nu moeten we vervolgens overwegen, wat daaraan toe gevoegd wordt als plicht en eigenschap, namelijk *ootmoedig* met Hem te wandelen. Onder de vele uitnemende eigenschappen van de gehoorzaamheid van de gelovigen, zullen we uiteindelijk déze op de voorste plaats, en onder de voornaamste zien staan: *Om uzelf te verootmoedigen in uw wandelen met God.*

Een mens zou kunnen denken dat het zó'n eer en bevoorrechte positie is dat een arm en zondig schepsel in de gemeenschap met de grote God geplaatst zou worden, om met Hem te wandelen, dat hij aangespoord moet worden om grootse gedachten van zichzelf te hebben, opdat hij ertoe voorbereid zou zijn. Is het een geringe zaak om des konings schoonzoon te zijn? zegt David. 'Is het een geringe zaak om met God te wandelen? Hoe moest het hart van een mens niet verheven worden die zo'n bevatting heeft van zijn toestand!'

Maar de zaak is volstrekt tegenoversteld. Hij die zijn hart tot God wil verheffen, moet het in zichzelf terneer werpen. Van nature is er in het hart van ieder mens een hoogmoed die hem zich doet verheffen en opzwellen tot hij te hoog en te groot is voor God om met Hem te wandelen.

Welnu, er zijn dan twee zaken, die we in ons wandelen met God kunnen beschouwen: ten eerste de inwendige kracht, en ten tweede, het uiterlijke voorrecht ervan, om toegelaten te zijn tot de betrachtting van de plichten die ertoe behoren. De eerste alleen is het wat ons doet opwassen in ootmoed. De laatste maakt ons opgeblazen, wanneer wij namelijk alleen het uiterlijk voorrecht bezitten. De Joden waarover het in ons tekstgedeelte gaat, en hun opvolgers, de Farizeeërs, die het voorrecht bezaten van de uitwendige plicht van het wandelen met God, waren ten hemel toe verheven. En terwijl ze van zichzelf vast vertrouwden dat ze rechtvaardig waren, verachtten ze anderen. Maar daarom werden ze door God het meest van alle mensen verfoeid. Dit is het, waar de Heilige Geest hen vanaf slaat, namelijk dat ze rusten in het voorrecht, om zichzelf kracht aan te matigen.

De Heere zegt ons van de vorst van Tyrus dat hij zijn hart stelt als Gods hart (Ezech. 28:6). Hij wilde op gelijke voet met Hem zijn, onafhankelijk, de auteur van zijn eigen goed, en zonder vrees. Zo is in enige mate het hart van ieder mens van nature, hetgeen inderdaad niet als God zijn is, maar als de duivel.

Om dit kwaad te voorkomen zal ik behandelen, wat hier van ons vereist wordt, en wel onder deze twee hoofdpunten:

1. *waartoe we ons moeten verootmoedigen in ons wandelen met God, en*
2. *hoe we dit moeten betrachten.*

1. In onze wandel met God moeten we ons verootmoedigen met betrekking tot twee zaken, namelijk:

A. De wet van Zijn genade en

B. De wet van Zijn voorzienigheid.

A. In al ons wandelen met God moeten we ons verootmoedigen door te buigen voor de wet en regel van Zijn genade. Dat is de weg die Hij heeft geopenbaard om daarin te wandelen met zondaren. De apostel vertelt ons op verschillende plaatsen van de Joden dat zij gezind waren met God te wandelen, ze hadden een ijver voor God. Dat had hij zelf ook in zijn farizeïsme, Fil. 3:6, *hij was een ijveraar Gods*, Hand. 22:3. En zo was het ook met de Joden: *Ik geef hun getuigenis, dat zij een ijver tot God hebben*. En zij stonden naar gerechtigheid, door de wet der rechtvaardigheid (Rom. 9:31). Ze namen de moeite om hun eigen gerechtigheid op te richten. Rom. 10:3. Wat kan er méér vereist worden om met God te wandelen dan een ijver voor Hem? Een ijver voor Zijn wetten en wegen? En een ijverige inspanning om een gerechtigheid voor Hem te verkrijgen? Hoe weinig mensen zien we zoveel bereiken! En worden die mensen in de wereld niet geminacht? En toch, zegt de apostel, kwamen ze niet tot een wandel met God, en verkregen ze ook niet de gerechtigheid, waarnaar ze zochten (Rom. 9:31). En wat is de reden daarvan? Aangezien ze, in hun pogingen om met God te wandelen, zich niet bogen voor de wet van Zijn genade. Wat ook bevestigd wordt in hoofdstuk 10:3: ze zochten hun eigen gerechtigheid op te richten, maar onderwierpen zich der gerechtigheid Gods niet. Wat is dat voor gerechtigheid? Wel, de gerechtigheid des geloofs, die in overeenstemming met de wet der genade is. *Maar zij zochten die niet uit het geloof maar als uit de werken der wet*, hoofdstuk 9:32.

Let er dan op dat de prediking van Christus ten aanzien van verschillende personen een tweërlei gevolg heeft. Sommigen struikelen over Hem, en kunnen daarom niet met God wandelen. Wie zijn dat? Dat kunt u lezen in dit 32^e vers. Anderen worden niet beschaamd. En wie zijn dat? Dat zijn zij die geloven, en daarom zich onderwerpen aan de wet van Gods genade. Het is dan duidelijk dat mensen zich kunnen inspannen om met God te wandelen, maar toch zich stoten en vallen, aangezien zij zich niet verootmoedigen voor de wet van Zijn genade.

Laten we dan bezien, hoe deze verootmoediging gewerkt kan worden, en wat ertoe vereist wordt. Vereist wordt:

(1) Ten eerste, dat het volgende ten grondslag ligt aan alle gehoorzaamheid van de mens: *Dat hij beseft dat hij in zichzelf een verloren en ongelukkig schepsel is, een voorwerp van Gods toorn*. En, dat alles wat hij van God ontvangt, wat dan ook, hij dat alleen kan ontvangen in een weg van barmhartigheid en genade. De trotse mens die zichzelf inbeeldt nog wel iets van zichzelf te bezitten, moet zich voor deze waarheid vernederen. God verafschuwt iedere mens die Hij tot Zich ziet naderen op een andere grond. Onze Zaligmaker Christus laat de mens weten wat hij is, en wat hij zijn moet om door Hem tot God te naderen. *Ik ben gekomen om zalig te maken dat verloren was*, zegt Hij (Matth. 18:11). *Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering* (Matth. 9:13). *Die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node*, vers 12. *Ik ben in de wereld gekomen, opdat degenen die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden* (Joh. 9:39). Dit is de slotsom: Indien u er naar staat om tot God te naderen door Mij, ken uzelf als verloren zondaren, blind, ziek, ja dood. Zodat alles wat u hebt, u dat slechts hebt door een weg van louter genade.

En hoe werd deze aanwijzing door Paulus opgevolgd? Wilt u de bodem, waarop zijn gehoorzaamheid geplaatst was, zien? U kunt het vinden in 1 Tim. 1:13-15: *Ik, die tevoren een Godslasteraar was, een vervolger, een verdrukker; en dus de voornaamste van de zondaren, maar ik ontvang genade.* Het is louter barmhartigheid en genade, waardoor ik enige zaak van God ontvang. Ditzelfde uitgangspunt verheft hij tot grote hoogte in Fil. 3:7-9: *Alles schade en drek achtende, maar Christus is alles in allen.*

Hier konden de trotse Farizeeën zich niet aan onderwerpen. Het was het onderwerp van veel van hun twistgesprekken met onze Zaligmaker. Om verloren, blind, ja niets te zijn, dat konden ze onmogelijk aanhoren. Waren zij niet Abrahams kinderen? Waren hun verrichtingen niet zeer stipt? Om hen dan te zeggen dat ze verloren, ja niets zijn, dat is slechts uit nijd en afgunst te spreken.

En ook in de dagen waarin wij leven splijten velen zich op deze *Rots der ergernis*. Wanneer ze worden overweldigd door een overtuiging en komen tot de bevattings dat het noodzakelijk is om met God te wandelen, dan zetten ze zich tot het verrichten van de plichten die door hen verwaarloosd werden. Dat overkomt in meer of mindere mate, op deze of die tijd, door een of ander middel, de meeste mensen. Ze streven naar de gehoorzaamheid, waarvan ze denken dat die aanvaardbaar is, en blijven daarbij, zolang hun overtuigingen blijven. Maar ze vernederen zich nooit recht onder dit deel van de wet van Gods genade om zich als walgelijk, ellendig, verloren, vervloekt, en hopeloos in zichzelf aan te merken. Daar maken ze nooit terdege werk van. Ze leggen de grond van hun gehoorzaamheid in een modderig moeras, wat tot de bodem toe uitgegraven had moeten worden. En ze stoten zich aan de Steen des aanstoets, al in hun eerste pogingen met God te wandelen.

Wanneer echter niets gedaan wordt dan de betrachting van deze plicht, zijn er twee boosheden die daarmee gepaard gaan. Deze stellen de mens dan vervolgens teleur in zijn wandelen met God.

- (a) Van deze twee is de eerste dat de mensen, zonder ware verootmoediging, zullen blijven proberen om op enige manier in eigen kracht met God te wandelen. 'Waarom kunnen wij niets doen?', zeggen de Farizeeën. Zijn wij dan ook blind? Zo'n mens zal zo verkleefd zijn aan een handelen in eigen kracht, dat hij er niet van af te brengen is. Het zal hem besluipen in elke plicht die hij wil betrachten. Er is dan ook niets meer volstrekt tegengesteld aan het gehele wezen van evangelische gehoorzaamheid, dan dat een mens ook maar het minste ervan zou verrichten in eigen kracht, zonder een dadelijke invloeiing van leven en kracht in de ziel door God in Christus. *Zonder Mij kunt gij niets doen*, zegt Christus (Joh. 15:5). Alles wat gedaan wordt buiten Zijn kracht, is niets. *God werkt in ons het willen en werken naar Zijn welbehagen*, Fil. 2:13. Wat een mens ook doet, als God het niet in hem werkt, en als hij er geen kracht voor ontvangt van Christus, dan is dat alles verloren, dan vergaat dat alles. Welnu, dat we van Christus kracht ontvangen voor iedere plicht, is geheel gegroeid op die onderwerping aan de wet der genade waarvan we spreken.
- (b) Het andere kwaad is dat zijn gehoorzaamheid hem zal bevestigen in zijn staat. En dat is niet anders dan dat het hem zal opbouwen tot het verderf en de hel. Maar hiervan later meer.

(2) Om nu terug te komen op de zaken waarin we ons moeten verootmoedigen met betrekking tot de wet der genade, dan is het volgende punt: *Dat we er vast van overtuigd zijn dat we door onze verrichtingen en gehoorzaamheid nooit enige gerechtigheid voor God kunnen*

verkrijgen. Dat dit tot de wet der genade behoort, verhandelt de apostel uitgebreid in Rom. 4: 13-15. 'Indien de gerechtigheid door de wet was (dat wil zeggen, door onze gehoorzaamheid in overeenstemming met Gods wet), dan is het geloof ijdel geworden, en de belofte te niet gedaan.' De wet der genade (dat is, des geloofs en der belofte) kan niet samen bestaan met het verkrijgen van een gerechtigheid voor God door onze gehoorzaamheid. Wat ook Ga1. 2:21 ons leert: indien de genade door de wet was, dan is Christus tevergeefs gestorven. 'U wilde wel met God wandelen zoals Hij het wil; u wenste Hem wel te behagen in Christus. Wat doet u dan? U probeert de plichten die Hij van uw hand eist, te betrachten, opdat u op grond daarvan door God gerechtvaardigd zou worden. Maar ik zeg u', zo zegt de apostel, 'dat, indien de zaken er zo voorstaan, Christus tevergeefs gestorven is: Indien u een gerechtigheid voor God kunt verwerven door iets wat u doet, dan is het Evangelie nutteloos.'

En ook hierin moet het trotse hart van de mens zich vernederen, indien hij met God wil wandelen. Hij moet gehoorzamen, hij moet plichten betrachten, hij moet heilig zijn, hij moet zich onthouden van alle zonden. En dat alles onder een levende en krachtige overtuiging dat door deze dingen géén gerechtigheid voor God verkregen moet worden. Dit moet al uw plichten beïnvloeden, dit moet de gehele gang van uw gehoorzaamheid sturen, en dit moet u vergezellen in iedere daad van gehoorzaamheid. Hoe weinig mensen worden door deze overtuiging beïnvloed in hun wandelen met God! Werken de meeste mensen in de praktijk niet uit andere principes? Is hun grote voorbehoud in hun naderen tot God niet gehouwen uit hun eigen gehoorzaamheid? God weet dat zulke mensen niet met Hem wandelen.

(3) *Vervolgens dienen we in de betrachtting van al onze gehoorzaamheid te geloven in een gerechtigheid, die niet van onszelf is, en ook niet door ons gewerkt of verworven wordt, en deze gerechtigheid te aanvaarden.* En van dat alles hebben we geen verzekering, dan alleen door het geloof, dat we hebben in de belofte Gods. En op grond daarvan moeten we alles wat in ons en van onszelf is, verzaken, en moeten we puur en alleen daarin rusten, wanneer het om onze gerechtigheid voor en aanvaarding bij God gaat.

De apostel verzekert ons dat zijn hart hiertoe vernederd is in Fil. 3:7-9, de tevoren genoemde plaats. Hij somt al zijn deugden op, is ermee omringd, en hij ziet ze aan iedere zijde in grote overvloed. Elk ervan biedt zijn hulp aan, doet zich mooier voor dan hij is, en roept dat het gewin is. Maar de apostel zegt ervan: *Ze zijn slechts schade en drek.* Hij zoekt een andere gerechtigheid die zij hem niet geven kunnen.

De mens ziet en kent zijn eigen plicht, zijn eigen gerechtigheid en wandelen met God. Hij ziet wat het hem kost en oplevert, hij weet welke moeite hij ervoor doen moet: Hij weet hoe hij ervoor moet oppassen, vasten, arbeiden en bidden. Hoe hij zich tekort doet in zijn natuurlijke begeerten, en hoe hij zijn vlees heeft gedood in een afstand nemen van de zonde. Dit zijn de zaken van de mens, in hem gewerkt en door hem verricht. En de geest van een mens kent die zaken. Ze zullen hem, als hij oprecht was in de betrachtting ervan, voorspoed beloven in alles waarvoor hij het gebruiken wil (Deut. 28:1, 2).

Maar nu, de gerechtigheid van Christus: die is buiten de mens. Hij ziet die niet, en ervaart die niet. De geest die in hem is, kent er niets van, en hij heeft er geen bekendheid mee, dan alleen zoals het wordt geopenbaard en voorgesteld in de beloften. En daarin wordt dan ook nog nooit tot hem persoonlijk gezegd dat ze de zijne is en voor hem werd aangebracht. Maar alleen dat deze gerechtigheid er is voor hen die geloven.

Welnu, het is voor een mens niet gemakkelijk zich hierin te vernederen voor God, en zijn hart en ziel ertoe te brengen om dat wat hij gezien heeft, weg te doen, ten gunste van hetgeen hij niet gezien heeft. En om die zaken te weigeren, die hem een schoon vooruitzicht en zekere ondersteuning beloven in de tegenwoordigheid van God, waarvan hij voor zichzelf zeker is, en wat hem niet kan worden afgenomen, ten gunste van dat waarin hij het moet wagen op het woord der belofte, waar tienduizend twijfelingen, vrezen, en verzoeken dat ze hem niet toebehoren, tegenop komen. Ieder mens moet voor zijn toekomstige toestand en omstandigheden ergens op vertrouwen. De enige vraag is, waarop hij dan zal vertrouwen. Onze eigen gehoorzaamheid is bij de hand, en die belooft vriendelijk om ondersteuning en hulp te geven. Daarom is het een zaak, waarvoor het hart van een mens vernederd moet worden, om dit vertrouwen terzijde te werpen om alléén te vertrouwen op de naakte belofte van God, dat Hij hem wil ontvangen in Christus. Er is niets in de mens wat niet zal protesteren tegen deze gevangenvoering van zichzelf. Ontelbare hoogmoedige redeneringen en inbeeldingen worden ertegen in het werk gesteld. En wanneer het verstand en het redelijke, bespiegelende deel van de ziel wordt overwonnen door de waarheid, dan nog zal het praktische beginsel van de wil en de genegenheden een buitengewone beroering ertegen maken. Maar toch is dit de wet van Gods genade, waaraan we ons moeten onderwerpen, indien we met Hem willen wandelen. Die mensen, die het meest heilig, wijs, en ijverig waren; die de meest constante gehoorzaamheid aan God hebben betracht; van wie hun goede werken en Godzalige levenswandel hen hebben doen schijnen als lichten in de wereld; die mensen moeten al hun kronen neerwerpen aan Christus voeten. Van alles moet afstand gedaan worden voor Hem, en de gerechtigheid, die Hij voor ons heeft aangebracht. Alles moet verkocht worden voor déze parel, van alles moet afscheid genomen worden voor Christus. In de meest nauwgezette wandel van de meest nauwkeurige gehoorzaamheid in ons, moeten we omzien naar een gerechtigheid, die geheel buiten ons is.

(4) Ook moeten we onszelf vernederen om onze gehoorzaamheid uit een andere bron te laten voortkomen, en er toch met niet minder nauwgezetheid in te volharden, dan wanneer we zouden doen wanneer het uit de oude bron zou voortkomen. Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, - en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen, Ef. 2:8-10.

Maar, zal iemand zeggen: 'indien het niet uit de werken is, waartoe zijn ze dan nog nodig? Het eerste doel van onze gehoorzaamheid was dat we zalig konden worden. Dit doel is weggenomen naar het schijnt: onze werken en plichten worden uitgesloten van enige geschiktheid om dat doel te bereiken. Want indien het uit de werken is, dan is de genade geen genade meer, Gal. 2:21. Laten we dan alle werken en gehoorzaamheid maar terzijde leggen, en zondigen opdat de genade te meerder worde. ' Het is overduidelijk dat velen dit gebruik hebben gemaakt, en nog maken, van de genade Gods, waardoor ze die in ontuchtigheid veranderen. 'Maar', zegt de apostel, 'er moet meer van de werken gezegd worden dan dat. Hun wettelijke doel is veranderd en het oude fundament waarop ze stonden, is weggenomen. Maar er is een nieuwe grondwet, die ze noodzakelijk maakt, een nieuwe verplichting, die ze met niet minder nauwgezetheid van ons vergt dan de vorige, voordat die was afgeschaft.' Dat maakt hij ook duidelijk in Ef. 2:10: 'Wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken. God maakt ons zalig uit genade, en heeft op grond daarvan verordend dat we

in gehoorzaamheid zouden wandelen. Dáár is het verschil: tevoren moest ik goede werken verrichten omdat ik daardoor zalig moest worden. Maar nu, omdat ik *bèn* gezaligd zonder de werken.' God, Die ons uit genade zalig maakt in Christus, heeft verordend dat we de werken der gehoorzaamheid zullen verrichten in een weg van dankbaarheid voor onze verlossing uit vrije genade, waar we ze tevoren moesten verrichten om daardoor verlost te worden. Alhoewel de werken volstrekt geen ruimte lieten voor de genade, laat de genade ruimte voor de werken, hoewel niet die plaats, die ze innamen voordat de genade kwam.

Hiertoe dan moeten we onszelf vernederen, namelijk om even ijverig in goede werken en alle plichten van gehoorzaamheid te zijn, omdat we verlost zijn zonder hen, als we zouden zijn om daardoor te worden zalig gemaakt. De mens die met God wandelt, moet zich vernederen om al zijn gehoorzaamheid slechts hierin te gronden. Hij heeft ons uit vrije genade zalig gemaakt, laat dan ook onze levenswandel het Evangelie waardig zijn. Hoe dit beginsel krachtadig werkt in alle gelovigen met betrekking tot de kruisiging van alle zonden, verklaart de apostel in Rom. 6:14: *De zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade.* Het vleselijk verstand zou precies omgekeerd redeneren: 'Als we niet onder de wet zijn, dat wil zeggen de vervloekende macht der zonde, laat dan de zonde haar regering, macht en leiding maar behouden. Was het de wet niet die de zonde verbood onder bedreiging van pijn en verdoemenis? Vervloekt is een ieder die niet blijft, in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen. Was het de wet niet die gehoorzaamheid beval met de belofte van zaligheid? De mens die deze dingen doet zal leven. Indien dan de wet van ons is weggenomen, in haar macht over ons, met betrekking tot deze doelen, om de zonde te verbieden met schrik van de verdoemenis, en om gehoorzaamheid te bevelen voor gerechtigheid en zaligheid, waarom zouden we dan nog het één moeten verrichten en het ander moeten nalaten?' Waarop de apostel antwoordt: 'Wel, op grond hiervan, dat we onder de genade zijn, wat met nieuwe doelen en op grond van nieuwe beweegredenen en overwegingen, het één van ons eist, en het ander verbiedt.'

Hebben wij ons nu vernederd onder dit deel van de wet van Gods genade, en doen we dat voortdurend, namelijk dat we onze gehoorzaamheid bouwen op, en bevestigen in genade, en niet op en in de wet? Op beweegredenen van liefde, en niet van vrees? Dat het in ons voortkomt uit de overweging van wat God voor ons gedaan heeft in Christus, boven hetgeen we verwachtten en konden verwachten. Omdat het eeuwige leven een genadegave Gods is door Jezus Christus, onze Heere?

(5) Verder moeten we ons vernederen om ons toe te leggen op de betrachtting van de grootste plichten, hoewel we er volstrekt van overtuigd zijn dat we zelfs voor de kleinste de kracht niet hebben. Dit is zo lijnrecht in strijd met vlees en bloed, dat onze zielen vernederd moeten worden, willen we er ooit toe gebracht worden. Terwijl er toch zonder dit geen wandelen met God is. Er moeten grote en machtige plichten betracht worden in ons wandelen met God in een weg van Evangelische gehoorzaamheid. Zoals bijvoorbeeld het afhakken van rechterhanden, het uitrukken van rechterogen; het verloochenen, ja vergelijkenderwijs zelfs haten van vader, moeder, en alle bloedverwantschap; sterven voor Christus, ons leven afleggen voor de broeders; het vlees kruisigen, alle aardse begeerten afhakken, het lichaam in onderworpenheid houden, het kruis dragen, zelfverloochening, en dergelijke meer. Deze plichten zullen, als ze betracht gaan worden, grote en machtige plichten blijken te zijn. In de wet der genade wordt vereist dat we ons hele leven deze plichten op ons nemen en daarin

volharden, terwijl we er ten volle van verzekerd en overtuigd zijn dat we van en in onszelf geen kracht hebben om zelfs maar de kleinste ervan te betrachten. *Niet dat wij van onszelven bekwaam zijn iets te denken, als uit onszelven*, zegt de apostel in 2 Kor. 15. We kunnen zelfs geen goede gedachte bedenken. *Zonder Christus kunnen we niets doen*, Joh. 15:5.

Voor een vleselijk hart is dit het bakken van een tichel zonder stro (vgl. Ex. 5:16). 'Deze rede is hard, wie kan ze dragen?' Zou de mens niet neerzitten en zeggen: 'Wat klaagt Hij dan nog? Is Hij niet streng, maaiend waar Hij niet gezaaid heeft? Zijn Zijn wegen rechtvaardig?' Jazeker wel, ten hoogste recht, rechtvaardig en genadig. Want in Zijn handelen met ons op deze manier, is Zijn doel dat, wanneer we ons toeleggen op enige plicht, we zouden zien op Hem, Die ons in alles kan voorzien, om zo kracht te ontvangen voor wat we te doen hebben. Hoe onbekwaam was Petrus om op het water te wandelen! Toch, wanneer Christus hem zegt te komen, waagt hij het midden op zee. En met de opdracht is hem kracht geschonken die hem ondersteunt. God kan ons roepen om te doen of te lijden wat Hem behaagt, op zodanige wijze dat Zijn roeping krachtdadig kracht meedeelt om te beoefenen waartoe Hij roept, Fil. 1:29.

Dit is het, zeg ik, waartoe we ons moeten vernederen, niet slechts om er in het algemeen rekening mee te houden dat de plichten die van ons vereist worden, onze krachten te boven gaan, maar in Christus' kracht verricht kunnen en moeten worden. Maar daarenboven moet dit een daadwerkelijk besluit zijn in ons, in iedere plicht waar we ons op toeleggen. In burgerlijke en natuurlijke zaken zou dit de grootste dwaasheid van de wereld zijn. U hoeft een mens dan ook niet verder te ontmoedigen als hij iets wil gaan doen, dan hem ervan te overtuigen dat hij noch kracht noch bekwaamheid heeft om het te volvoeren of erin te volharden. Overtuig hem eenmaal hiervan en daarmee houden al zijn pogingen op. Want wie zal zichzelf uitsloven voor dat wat hij onmogelijk kan bereiken? In het geestelijke is het echter geheel anders. God kan enige zaak van ons vergen waarvoor in Christus kracht te vinden is, die genoegzaam is om ons in staat te stellen de plicht te betrachten. En door het geloof kunnen we elke plicht, hoe groot ook, trachten te beoefenen, indien er genade verkregen kan worden van Christus voor de betrachtting. Daaruit komt die opsomming in Hebrëeën 11:33 voort van grote zaken, die door gelovigen in het geloof zijn verricht, zaken die volstrekt boven hun eigen kracht en vermogen uitgaan. *Welke door het geloof koninkrijken hebben overwonnen, gerechtigheid geoefend, de beloften verkregen, de muilen der leeuwen toegestopt, de kracht des vuurs geblust, de scherpte des zwaards ontvloden, uit zwakheid krachten ontvangen*. Toen ze de plicht gingen betrachten waren ze de zwakheid zelve, maar in de beoefening werden ze sterk door de toediening van kracht uit Christus. Zoals ons ook gezegd wordt tot Christus de toevlucht te nemen om geholpen te worden ter bekwaamer tijd (of 'in tijd van nood', zoals de Engelse vertaling luidt). Wanneer we het nodig hebben, omdat we uitgaan om dat te verrichten, waarvoor we noch macht, noch kracht hebben.

Dit is de weg om met God te wandelen, namelijk om gereed en gewillig te zijn om elke plicht te verrichten, hoe zeer die onze kracht ook te boven gaat, aangezien we kunnen zien dat kracht te verkrijgen is in Christus. De waarheid is dat de mens die overweegt wat God van Zijn gelovigen eist, zou denken dat in hèn een voorraad aan geestelijke kracht te vinden is als die in Simson, omdat ze moeten vechten tegen de overheden en de krachten, strijden tegen de wereld en tegen zichzelf en tegen wat al niet meer. Maar hij die op Gods volk zal zien, zal spoedig hun zwakheid en onvermogen gewaar worden. De verborgenheid hiervan is echter hierin gelegen dat de plichten die ze moeten

betrachten, evenredig zijn met de genade die voor hen is weggelegd in Christus, en niet met wat hen ééns is toebedeeld.

(6) Tenslotte is een andere zaak met betrekking waartoe we ons moeten vernederen, om tevreden te zijn, wanneer de meest nauwgezette gehoorzaamheid gepaard gaat met de zwaarste aanvechtingen. Mensen die nabij met God wandelen, kunnen mogelijk enig verborgen voorbehoud koesteren dat ze in dit leven bewaard zullen blijven voor moeilijkheden. En vandaar dat ze snel geneigd zijn om zich te verwonderen over een vurige beproeving, 1 Petrus 4:12. En daarom, wanneer het hen treft, worden ze verontrust en verward, en weten ze niet wat het betekent. En dat kan in het bijzonder het geval zijn wanneer ze anderen in het land, die God niet kennen, in voorspoed en rust zien. Hun bezittingen worden verwoest, hun namen door het slijk gehaald, hun lichamen aangetast door ernstige ziekten, hun leven is ieder ogenblik in gevaar, of hun kinderen worden weggenomen, of worden losbandig en opstandig. Door deze zaken zijn ze geneigd uit te roepen met Hizkia, Jes. 38:3: *Och HEERE, gedenk toch!* Of ze betogen tegen de zaak, zoals Job deed, die in beroering werd gebracht omdat hij teleurgesteld was in zijn verwachting te sterven in voorspoed. Maar zijn gestalte is volstrekt in strijd met de wet van Gods genade, die inhoudt dat de kinderen die Hij ontvangt, gekastijd moeten worden, Heb. 12:6. Ze moeten elke kastijding, waartoe Hij hen roept, ondergaan. En omdat Hij de Leidsman van hun zaligheid heeft volmaakt door alle lijden, zullen ook de Zijnen Hem gelijkvormig worden gemaakt. Dit is, zeg ik, een deel van de wet van Gods genade, dat we in de meest volkomen gehoorzaamheid gewillig de zwaarste aanvechtingen ondergaan. De behandeling van dit onderwerp tussen God en Job is het waard overdacht te worden. Want hoewel hij breedvoerig redeneerde, verliet God hem niet, voordat Hij hem bracht tot de toe-eigening van en onderwerping aan deze wet met zijn gehele hart.

Dit zal overigens verder blijken in ons tweede hoofdpunt, *namelijk het zich onderwerpen aan de wet van Gods voorzienigheid*. De waarheid is, dat Hij, om ons arme, zwakke hart hierin te helpen, om al het zondige klagen en redeneren en wat dies meer zij, te voorkomen, voor ons zulke voorzieningen heeft weggelegd dat zelfs de beproevingen ons zoet en gemakkelijk worden. Onder deze voorzieningen zijn:

- Als eerste, dat Hij ons niet terecht wijst uit wellust, maar opdat Hij ons deelgenoten van Zijn heiligheid zal maken. Dat betekent dat we niet in zwaarigheid zullen verkeren, dan wanneer dat nuttig voor ons is. En daarop mogen we rusten, zelfs wanneer we noch de oorzaak, noch de bijzonderheid van het waarom van onze bezoeking verstaan. Juist dan mogen we rusten op deze grond, in Zijn vrijmachtige wil en wijsheid.
- Ten andere, *dat Hij alle dingen ons zal doen medewerken ten goede*. Dit neemt het gif uit iedere beker die we moeten drinken, ja zelfs neemt het alle bitterheid ervan weg. Onze belangen liggen ver boven alles wat we hier kunnen ondergaan of lijden. En als al dit werk ons ten goede komt, waarom zou het ons dan niet welkom zijn?
- Tenslotte, dat hierdoor gelijkvormigheid aan Jezus Christus verkregen wordt. En diverse andere beginselen worden daar geschonken, om de overhand te hebben op onze harten, om onze zielen te onderwerpen en te vernederen onder dit deel van de wet van Gods genade. En dat is iets wat de duivel nooit gedacht had dat Job zou doen. Daarom was hij ook rusteloos totdat het op de proef gesteld werd. Maar hij werd teleurgesteld en overwonnen, en zijn verdoemenis daarin verzwaaard.

Dit is dan het eerste deel van hetgeen van ons vereist wordt, namelijk om ons te verootmoedigen voor de wet van Gods genade.

Maar laten we nu in het kort onszelf beproeven of we dit doen, of niet.

We verrichten plichten en lijken zo te wandelen met God, maar:

- (1) Is de bron van onze gehoorzaamheid een diep besef en een volkomen overtuiging van onze eigen verachtelijkheid en nietigheid? Dat we de grootste der zonden zijn, verloren en in het verderf gestort? Zodat we ons altijd neerwerpen aan de voeten van Hem Die vrije genade en barmhartigheid heeft? Is het zo met ons? Dan vraag ik u, wanneer, hoe, en door welke middelen deze bevassing ons eigen gemaakt is? Ik doel hier niet op een algemeen begrip dat we zondaren zijn, maar ik vraag u naar een persoonlijke overtuiging van onze verloren toestand, met de daarbij gepaste aandoeningen. Roepen wij tot de Heere uit de diepten (Ps. 130:1)? Of is onze bedoeling in onze gehoorzaamheid, om onszelf uit zo'n toestand te houden? Ik vrees dat velen onder ons, wanneer wij of zijzelf de diepten van hun hart zouden kunnen peilen, zouden moeten besluiten dat hun gehoorzaamheid aan God er slechts op gericht is om hen uit deze conditie te houden. Terwijl ze juist eerst in die diepten gebracht moesten worden, voordat ze enige bij God aanvaardbare gehoorzaamheid kunnen voortbrengen. Indien we dan ook menen met God te wandelen, laten we dan hierin helder zijn, namelijk dat aan deze betrachting ten grondslag ligt dit gevoelen en deze bevassing van onszelf: 'Van de zondaren ben ik de grootste.'
- (2) Blijft in onze gedachten en op onze geesten altijd het besef dat in alles wat we verricht hebben, of doen kunnen, we geen gerechtigheid kunnen verwerven om voor Gods aangezicht te bestaan? En plaatsen we daarop dan ook niet de minste van onze gerechtigheid, zelfs niet in de meest verborgen schuilhoeken van ons hart? Kunnen we erin berusten oen in al onze gehoorzaamheid schade te lijden met betrekking tot deze gerechtigheid? En verschijnen we voor Gods aangezicht slechts op grond van een andere grond, alsof er niet zo iets als onze eigen gehoorzaamheid bestond in de gehele wereld? Hierin ligt inderdaad de verborgenheid van de gehele Evangelische gehoorzaamheid, namelijk dat we ernaar staan met al onze krachten en vermogens, met alle kracht van onze zielen, en arbeiden om erin overvloedig te zijn, evenals de engelen in hun gehoorzaamheid, om de heiligmaking te voleindigen in de vreze Gods. Maar om dan toch, wanneer het gaat om de aanvaarding van onze personen, niet méér op onze gehoorzaamheid te zien dan wanneer we niet meer gehoorzaamheid hadden dan de moordenaar aan het kruis.
- (3) Verootmoedigen we onszelf, om zo de gerechtigheid Gods te aanvaarden, die Christus verworven heeft aan het kruis? In de harten van hen die God tot Zich trekt, is het de gewone werking, dat ze zich niet durven te verenigen met de belofte, ze durven zich Christus en Zijn gerechtigheid niet toe te eigenen. Ze denken dat dit aanmatiging voor hen zou zijn. En het antwoord hierop is algemeen bekend, namelijk dat dit geen vrees en ootmoed, maar hoogmoed is. De mens weet niet, hoe hij zich moet verootmoedigen om een gerechtigheid, die geheel buiten hem ligt, te accepteren, en dat op het getuigenis van God. Het hart is onwillig om dit te doen, en we zouden graag ons een eigen gerechtigheid oprichten, maar willen ons niet onderwerpen aan de gerechtigheid Gods. Maar nu vraag ik u, hoe is het met onze zielen? Hebben we helderheid in deze grote zaak, of niet? Indien niet, dan schuifelen we hooguit met God, in ieder geval wandelen we dan niet met Hem. Hij laat niemand in Zijn gemeenschap toe, dan alleen op die voorwaarde dat we deze

gerechtigheid aanvaarden, die Hij verschaft heeft. En Zijn ziel heeft een gruwel van hen die Hem iets zouden willen aanbieden in de plaats van Zijn gerechtigheid. Want dat zijn mensen die hun eigen wijsheid en gerechtigheid willen plaatsen tegen de Zijne.

Maar ik moet afronden. Indien al deze zaken vereist worden voor ons wandelen met God, waar zullen zij verschijnen, die zelfs niet over deze zaken denken? Wat zal hun lot en deel zijn? Vele mensen zien we volstrekt in strijd met Hem wandelen, die Hem volstrekt niet achten, en ook hun uiterste einde niet overwegen. Anderen hebben enige betugeling in hun geweten. Zij denken deze kwalen en uitbarstingen van de zonde te genezen met een gemakkelijk geroep dat 'God hen genadig zij.' Sommigen gaan zelfs nog iets verder, en bekommeren zich over de betrachting van plichten. Maar zij zoeken God niet in de weg die Hij heeft geweest, en Hij zal Zich plotseling aan hen vertonen. De Heere doe hen ontwaken, voordat het te laat is!
Ootmoed voor de wet van Gods voorzienigheid

B. In het vorige gedeelte hebben we u getoond wat het inhoudt om ons te verootmoedigen voor de wet van Gods genade. **Nu kom ik tot het tweede wat ik wilde behandelen, en wel wat het is ons te verootmoedigen met betrekking tot de wet van Zijn voorzienigheid.**

Door deze wet der voorzienigheid versta ik: Gods vrijmachtige beschikking van alle zaken aan de mensen in deze wereld, in de gevarieerdheid, orde en wijze die Hem behaagt. En dat in overeenstemming met de regel en ondoorzoekelijke reden van Zijn goedheid, wijsheid, gerechtigheid, en waarheid.

Om u duidelijk te maken wat het inhoudt om ons te verootmoedigen voor deze wet, moeten enige algemene dingen worden opgemerkt.

(1) Het eerste is dat er in Gods voorzienig bestel wat betreft de zaken van deze wereld en de belangen van de mensen altijd iets, ja zeer veel is, en ook altijd was, wat het meest vernuftige verstand van de mensen niet kan doorgronden. Het is ook vaak tegengesteld aan alles wat in ons is, voor zover dat zuiver menselijk is, namelijk verstand en aandoeningen, of waar we ook door gedreven worden.

In Psalm 10:5 zegt David tot God: 'Uw oordelen zijn ver boven zijn gezicht' (Engelse vert.), namelijk boven het gezicht van de mens, waarvan hij spreekt. Hij is niet in staat de grond en reden, de orde en de schoonheid van Gods oordelen te zien. En in Ps. 36:7: *Uw gerechtigheid is als de bergen Gods; Uw oordelen zijn een grote afgrond. Ze zijn als de zee, waarvan niemand de bodem zien kan, of kan weten wat gedaan wordt in haar holen. Zodat er een onmeetbare hoogte en een onpeilbare diepte is in Gods oordelen. De mens kan Zijn wegen niet doorgronden. Wat ook in Ps. 77:20 geleerd wordt: Uw weg is in de zee, en Uw pad in grote wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend.* De mens moet tevreden zijn aan de oever te staan en de werken Gods te aanbidden. Maar als het gaat over haar schoonheid en uitnemendheid, dan is hij niet in staat die te doorgronden. Dit betoogt ook Zofar in Job 6:7-12. Hij spreekt daar van de uitnemendheid en volmaaktheid van God in Zijn werken der voorzienigheid. En de overweging daarvan besluit hij in vers 12 met woorden, die het volgende betekenen: 'Een verstandeloos mens wilde de verborgenheden van Gods raad weten, de redenen van Zijn wegen; maar in zijn pogingen is hij als een ezel, als een woudezel, als het veulen van een woudezel.'

Niets kon de trots van een arm schepsel dieper ter neer werpen, niets ook kon worden gesproken met meer verachting.

De wegen Gods zijn volmaakt, zoals we allen weten. Hij is onze Rotssteen, en Zijn werk is volkomen. Hem kan niets toegevoegd worden, ook kan Hem niets afgenomen worden. Al Zijn werken zijnop de door Hem bepaalde tijd liefelijk en schoon. Niets komt van Hem voort, of het komt voort uit een wonderlijke raad. Al Zijn wegen zullen tenslotte uitlopen op Zijn verheerlijking. Maar wij merken het niet op (Job. 9:11), we letten er niet op. *Want wie heeft den zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest?* Rom. 11:34.

Vandaar dat niet alleen de heidenen verstrikt werden bij de beschouwing van de werken der voorzienigheid. Het gevolg was dat sommigen atheïsten werden. De meesten van hen schreven echter alles toe aan het blinde en onzekere toeval en noodlot. En anderen, hoewel dat er slechts zeer weinig waren, trachtten dat wat ze niet begrepen op te luisteren. Echter, ook het volk van God twistte met God over de rechtvaardigheid van Zijn wegen. Ze brachten argumenten ertegen in en streden tegen Zijn wijsheid: Gijlieden zegt: *De weg des HEEREN is niet recht*, Ezech. 18:25. En dat niet maar éénmaal, Ezech. 33:20: *Nog zegt gij: de weg des HEEREN is niet recht*. Ja niet alleen het gewone volk, maar ook Gods bekwaamste dienstknechten onder het Oude Testament, werden bijzonder daarin geoefend dat ze vaak niet de schoonheid en uitnemendheid van Gods bedelingen konden zien, noch de reden en orde ervan konden verstaan. Dit zou ik uitgebreid kunnen aantonen uit het leven van Job, David, Haman, Jeremia, Habakuk, en anderen. Er was zelfs niets, wat God vaker moest doen dan de rechtvaardigheid en volmaaktheid van Zijn voorzienig bestel rechtvaardigen tegenover hun onrechtvaardige, en ongelovige klachten en gedragingen.

Zo zien we dan dat er in Gods voorzienig bestel veel is, wat ons te boven gaat en ondoorgrondelijk voor ons is, voor zover het de redenen en de schoonheid van Zijn wegen betreft. En die dingen zijn zelfs tegengesteld aan alles wat in ons is aan redelijkheid, verstand, of aandoeningen. Zodat er zeker reden en noodzaak is om onze zielen te verootmoedigen voor de wet van Zijn voorzienigheid, indien we met Hem willen wandelen. Er is ook geen andere weg om met Hem overeen te stemmen, of om onze harten te stillen van klagen.

(2) Het volgende wat opgemerkt moet worden, is dat er vier zaken met Gods voorzienig bestel aangaande de zaken en belangen van de mensen in de wereld, gepaard gaan, die zelfverootmoediging voor Hem vergen, zodat we niet met Hem zullen worstelen. Deze vier zaken zijn:

- a. zichtbare verwarring,
 - b. onuitsprekelijke verscheidenheid,
 - c. plotselinge veranderingen, en
 - d. diepe smarten.
- a. Het eerste is *zichtbare verwarring*. De mens die ziet op de algemene stand van zaken in de wereld, zal niets ontdekken dan moeiten, duisternis, en smart. Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volken. Onderdrukking door dictators, verwoesting van naties, het verderven van mensen en dieren, razernijen en troosteloosheden, zijn de zaken die verleden en tegenwoordige tijden beheersen. Intussen worden de grootste en beste delen van de aarde bewoond door mensen die God niet kennen. Die Hem haten, die de wereld vervullen met woonsteden van

wreedheid, die zich vermaken met ondeugd, zoals de Leviathan in de zee. Om reden van deze verwarring wordt van God gezegd, dat Hij de duisternis zette tot Zijn verbergings, Ps. 18:11, en dat Hij in donkerheid woont, 2 Kron. 6:1. Hier is de lijdzaamheid en de wijsheid der heiligen, namelijk in het verwachten van de uitkomst van deze bedeling en in het zich verootmoedigen onder deze wet, Hab. 2:1.

- b. Verder is er een onuitsprekelijke verscheidenheid in Gods voorzienig bestel. Zonder op alle bijzonderheden in te gaan, zal ik alleen de zaak van de heiligen in de wereld behandelen.

Het eerste daarin wat genoemd moet worden, is de onuitsprekelijke verscheidenheid, waarmee de Heere met hen handelt, warmer we hen onderling vergelijken.

Sommigen leven voortdurend onder vervolging, anderen delen in een voortdurende vrede.

Sommigen moeten leven in kerkers en gevangenissen, anderen mogen in vrijheid thuis leven.

De heiligen in het ene land leven vele jaren onder grote verdrukking, terwijl ze in een ander land in gerustheid leven.

In dezelfde plaats leven sommigen van hen als armen, in grote zorgen, en moeten hun hele leven lang hard werken voor hun dagelijks brood, terwijl anderen in alles overvloed hebben.

Sommigen leven onder voortdurende aanvechtingen, zodat ze al hun dagen met treuren doorbrengen, anderen worden gespaard en worden nauwelijks door de roede aangeraakt. En toch ligt gewoonlijk het vóórdeel van de heiligheid en een nabij leven met God aan de bedroefde zijde.

Hoe handelt God tevens met families met betrekking tot de genade. Terwijl Hij de ene familie geheel opneemt in het verbond, laat hij een andere familie er geheel buiten, hoewel hun voorvaders niet minder of meer heilig waren.

Hij komt in een huis, trekt de één, en gaat de ander voorbij. Hij trekt een verachte uitgestotene, en gaat een lieveling voorbij.

Van Gods kinderen zijn er ook sommigen wijs, begiftigd met grote gaven en vermogens, terwijl anderen bloot staan aan minachting en schande. Wie dan kan nu op hen zien en redelijkerwijze zeggen dat zij allen kinderen van één Vader zijn, en dat Hij hen allen evenzeer liefheeft? Wanneer u in een groot huis kwam, en daar enige kinderen in scharlaken zou zien, die alles hebben waaraan ze behoefte hebben, terwijl u anderen zou zien die moeten hout hakken en water dragen, dan zou u besluiten dat sommigen kinderen en anderen slaven waren. Wanneer u vervolgens verteld zou worden dat ze allen kinderen van één man zijn, en dat de houthakkers, die leven van het brood en het water van de verdrukking en in lompen gaan, hem even lief zijn als de anderen, en dat hij heeft voorgenomen hen evengoed een erfenis na te laten als de anderen, indien u dan niet de wijsheid en de goedheid van de vader in twijfel wilt trekken, dan zult u moeten besluiten u te onderwerpen aan zijn gezag, met een stil en onderdanig gemoed. Welnu, zo is het ook in Gods huisgezin. Niets zal onze zielen doen berusten dan alleen zelfverootmoediging voor de wet van Zijn voorzienigheid.

Ook vloeiden vroeger veel moeilijkheden voort wanneer Gods heiligen met andere mensen vergeleken werden. Het argumenteren hierover door Job, David, Jeremia, en Habakuk is zo bekend dat ik daarop hier niet verder zal ingaan.

Ook zal ik niet verder ingaan op de verscheiden wegen die God houdt met de mensen van deze wereld. De wijste mensen kunnen die niet terugbrengen tot een regel van rechtvaardigheid, zoals die tussen mensen onderling gelden. Hiermee maakt Salomo ons bekend, Pred. 9:11. De dingen worden niet verdeeld op grond van een regel waarop we verwachtingen kunnen gronden. Dit bedierf de reden van Marcus Brutus, ziende dat de voornaamsten van de mensheid buiten de erkenning van Gods Voorzienigheid leefden.

- c. Als derde moeten we ons vernederen in verband met plotselinge veranderingen. Zoals in het geval van Job, waar God een mens ruïneert die Hij gezegend had met heerlijke zegeningen, die wandelde in een weg van gehoorzaamheid en een nabij leven met God kende, en die verwachtte al zijn dagen het goede te zien en in vrede te sterven. Zijn naam wordt bezoedeld, zodat hij die een uitverkoren heilige geacht werd, niet in staat zal zijn zich te ontdoen van de algemene mening dat hij een hypocriet is. Zijn kinderen worden gedood. God neemt zelfs zijn rust en gezondheid weg, ja alles wat hem begeerlijk scheen. Dit verbijstert de ziel en hij verstaat niet wat God doet, en ook niet waarom Hij met zoveel bitterheid met hem in het gericht treedt. Een mens die in zo'n omstandigheid verkeert, of er ooit in valt, zal bemerken dat hij nooit in staat zal zijn daarin met God te wandelen, zonder zich te vernederen voor de wet van Zijn voorzienigheid.
- d. Ook hebben grote, diepe en blijvende smarten dezelfde gevolgen als de genoemde plotselinge veranderingen. Maar hiervan later meer.
In algemene zin zijn dit dan enige van de zaken in Gods voorzienig bestel aangaande de zaken van de mensen in deze wereld, die te hoog en te wonderlijk zijn voor vlees en bloed. Hierin zijn Zijn paden in diepe wateren. Ze zijn tegengesteld aan alle rechtsregels die Hij ons, die de zaken slechts eenmaal hoeven te beoordelen, gegeven heeft om daaraan te toetsen. Hij zal echter alles roepen tot een tweede oordeel, wanneer de mens voor Zijn aangezicht moet verschijnen.

Na deze twee opmerkingen gemaakt te hebben, keer ik terug tot wat ik u als eerste voorstelde, namelijk *de plicht om ons te verootmoedigen voor de wet van Gods voorzienigheid, in zoverre het ons in het bijzonder aangaat.*

Ik bedoel niet alleen dat mensen in algemene zin tevreden moeten zijn met de handelingen van God in deze wereld. Maar dat we onze harten voor Hem moeten verootmoedigen in wat òns daarin ten deel valt, ook al gaat het gepaard met één of meer van de tevoren genoemde moeilijkheden. Ons levenslot is verschillend, en hoe het verder kan verschillen voor we dit leven verlaten, weten we niet. Sommigen zijn in de ene omstandigheid, anderen in een andere. Mijn verlangen is dat we elkaar niet benijden, noch iemand in deze wereld, en dat we ten opzichte van God niet morren, noch Hem dwaas beschuldigen. En dat is in onze dagen wel ten zeerste noodzakelijk, daar de goeden nauwelijks hun eigen toestand kunnen verdragen, wanneer die in enig opzicht verschilt van die van een ander.

2. Vervolgens moeten we overwegen hoe en waarin we ons voor de wet van Gods voorzienigheid moeten verootmoedigen.

(1) *Het eerste is Zijn soevereiniteit of vrijmacht.*

Kan Hij niet met de Zijnen doen wat Hem behaagt? In het boek Job wordt dit zo uitgebreid behandeld dat ik niet verder zal hoeven te gaan om het te bevestigen. Zie maar hoofdstuk 33:8-13. In deze woorden vindt u de samenvatting van wat Jobs klacht

was, of althans wat daarvoor gehouden werd: Dat namelijk, temidden van zijn onschuld en gehoorzaamheid, God nochtans hard met hem handelde en hem in grote smarten had gebracht. Wat is daarop het antwoord? Zie, hierin zijt gij niet rechtvaardig, vers 12. Het is een hoogst onrechtvaardige zaak voor enig mens om zulke klachten voort te brengen. Of Job dit al dan niet gedaan had, laat ik in het midden, maar wanneer een mens dit dóet, dan is het in ieder geval onterecht. Maar waarop is deze stelling gegrond? Zie maar de volgende woorden: *God is meerder dan de mens, waarom hebt gij tegen Hem getwist?* Het heeft geen zin om te twisten met Hem Die machtiger is dan u bent. En evenzo is het onrechtvaardig om het te doen met Hem Die oneindig en onvergelykelijk rechtvaardig is, op grond van Zijn volkomen heerschappij en soevereiniteit: *Want Hij antwoordt niet van al Zijn daden.* Hij beschikt alle dingen naar Zijn wil en welbehagen. Hierop wordt tot in het uiterste doorgedaan in hoofdstuk 34:18 en 19. Mensen zullen niet gereed staan om openlijk hun heersers te smaden of tegen hen te morren. Wat zal dan van God gezegd worden, Die oneindig boven hen verheven is? Het besluit van de hele zaak vinden wij in vers 31-33.

Dit is dan het eerste deel van onze verootmoediging in dezen. Laat ons onze aangezichten in het stof neerbuigen en ons ter aarde buigen en zeggen: 'Het is de Heere, ik zal stil zijn, want Hij heeft het gedaan. Hij is één van raad, en wie kan Hem keren? Hij doet wat Hem behaagt. Ben ik niet in Zijn hand als de klei in de hand van de pottenbakker? Kan hij niet het vat maken wat hem behaagt? Toen ik niet was, deed Hij mij door Zijn Woord voortkomen uit het niets. Wat ik ben of heb, komt slechts voort uit Zijn welbehagen. O! laten dan mijn hart en mijn gedachten gevuld zijn door volkomen onderwerping aan Zijn opperheerschappij en ondoorzoekelijke vrijmacht over mij . 'Dit stilde Aäron in zijn grote verdriet, evenals David en Job. Het wordt door de Heere te berde gebracht in Jer. 10, Rom. 9:11, en op vele andere plaatsen. Indien we met God willen wandelen, moeten we ons in dezen verootmoedigen en daarin zullen we rust vinden.

(2) *Verder moeten we ons verootmoedigen voor Gods wijsheid in Zijn voorzienig bestel.*

Hij is óók wijs, zo spreekt Hij ten hoon van 's mensen ingebeelde wijsheid. Inderdaad, God alléén is wijs. Hij heeft op Zich genomen alle dingen te doen medewerken ten goede voor hen die Hem liefhebben, Rom. 8:28. En dat we niet in zwaarigheden zullen zijn, tenzij het goed voor ons is, 1 Petrus 1:6. In veel bedelingen. van Zijn voorzienigheid lijden we schade: met die maat kunnen we ze dan ook niet meten. Wij zien niet hoe deze toestand of omstandigheden waarin we verkeren, goed kunnen zijn voor de Kerk in haar algemeenheid, of voor ons in het bijzonder. Wij veronderstellen dat het meer tot Zijn eer en onze zaligheid zou strekken, indien de zaken volstrekt anders zouden staan. Ontelbaar zijn de overleggingen van het hart des mensen in deze zin. We kennen slechts ten dele de gedachten van onze zielen hieromtrent, hoe verdorven ze zijn! God wil dat we ons verootmoedigen voor Zijn wijsheid in al Zijn bedelingen en dat we onze gedachten daaronder gevangen leiden. Zoals de profeet ons ook leert (Jes. 40:27, 28): *Waarom zegt gij dan, o Jakob! en spreekt, o Israël: mijn weg is voor den HEERE verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij? Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord, dat de eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, noch moede noch mat wordt? Er is geen doorgroning van Zijn verstand.*

Dit is het waarin onze harten moeten rusten, als ze gereed zijn om te klagen: *Er is geen doorgroning van Zijn verstand.* Hij ziet alle dingen, in al hun oorzaken, gevolgen en bepalende omstandigheden, maar ook in hun uiterste bereik, gerichtheid, en

overeenstemming. Wij wandelen in een wolk en weten niet wat er vóór ons ligt. De dag zal komen dat we de zaken in hun verband zullen zien, en daarin zal Gods oneindige wijsheid uitblinken. Dan zullen we zien dat alle dingen geschieden volgens getal, gewicht en maat. Dat niets anders zou hebben kunnen zijn dan het geweest is, zonder dat Gods heerlijkheid en de zaligheid van de Kerk afbreuk gedaan zou zijn. Ja, ik durf te zeggen dat er geen heilige Gods is, die in droefheid verkeert door enige bedeling der voorzienigheid, die niet enige stralen van oneindige wijsheid, gemengd met liefde, goedheid, en getrouwheid, erin zal zien schijnen, wanneer hij maar ernstig en onbevooroordeeld zijn eigen toestand en omstandigheden zal overwegen, tezamen met de doelen die de Heere voorzeker zal openbaren door geloof en gebed. Maar of we voor het heden nu wel of niet dit licht hebben, of dat we in de duisternis gelaten worden, de haven en de rust voor onze geslingerde zielen, de ark en toevlucht van onze vrede is dit: Dat we onze zielen verootmoedigen voor de oneindige wijsheid van God in al Zijn handelingen. En dat we dáárom álle dingen gerust aan Zijn bestuur kunnen overlaten.

(3) *Tevens moeten we ons verootmoedigen met betrekking tot Zijn rechtvaardigheid.*

God wil dat we berusten in Zijn vrijmacht. Wanneer we verder niets zien, dan nog wil Hij dat we bekennen dat al Zijn wegen recht en gerechtigheid zijn. De heilige God doet geen onrecht. Dat Hij recht is in al Zijn wegen, en heilig in al Zijn werken, wordt ons even vaak voorgesteld als het andere wat Hij ons aangaande Zichzelf geopenbaard heeft. Zal de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Is God onrechtvaardig wanneer Hij met wraak bezoeking doet? Dat zij verre! Menigvuldig is de gerechtigheid Gods; dat is alles wat voortkomt uit, en kan worden teruggebracht tot het alomvattende recht van Zijn natuur, met betrekking tot de werken die Hij doet. De gerechtigheid waarvan ik handel, wordt 'Justitia regiminis' genoemd, namelijk Zijn gerechtigheid in regel en regering, in de uitdeling van beloning en straf. Aangezien wij niet in de gelegenheid zijn om Zijn daden in dezen in vele bijzonderheden te onderscheiden, laten we daarom het volgende overwegen om onze zielen te verootmoedigen:

- God oordeelt niet zoals de mens oordeelt. De mens oordeelt naar het gezicht der ogen, en het gehoor des oors, maar God doorzoekt het hart. We weten maar weinig van wat er in het hart des mensen leeft, welke onderhandelingen er zijn of geweest zijn tussen God en zijn ziel. Wanneer die in het licht werden gebracht, wat eens gebeuren zal, dan zou Gods gerechtigheid in Zijn daden schijnen als de zon. Rust hierin; wij weten veel minder van de zaken op grond waarvan God oordeelt, dan van de regel waarnaar Hij oordeelt. De meeste zaken zijn voor Hem anders dan ze ons voorkomen.
- God is de grote Rechter van de ganse aarde, niet maar alleen van dit of dat deel ervan. Hij beschikt alles dan ook ten goede van het geheel, opdat Zijn heerlijkheid in alles gezien mag worden. Onze gedachten zijn binnen nauwe grenzen bepaald, veel meer onze waarneming en kennis. Wat ons misvormd toeschijnt, blijkt voor het oog dat direct het geheel ziet, vol van schoonheid en orde te zijn. Wanneer iemand op een ogenblik maar een klein stukje van een standbeeld zou zien, dan zou hij denken dat het een misvormd werkstuk was. Maar als hij het in zijn geheel ziet, zal hij overtuigd zijn van zijn goede verhoudingen en de aangenaamheid ervan. Alle dingen op alle plaatsen, van verleden en toekomstige tijden, zijn naakt en geopend voor het oog van God. Hij beschikt ze alle zo, dat ze in hun verband en betrekking op elkaar vol orde zullen zijn. En dat is gerechtigheid.

- God oordeelt in de tijd niet met een uiteindelijke, definitieve uitspraak, maar bereidt het toekomstend oordeel voor. Dit ontwart alle knopen en lost elke moeilijkheid op. Dit maakt de diepste smarten van de godzaligen rechtvaardig en schoon, evenals de grootste voorspoed van de goddelozen. Laten we daar onze zielen in stilheid doen rusten (Hand. 17).

*Tevens moeten we ons verootmoedigen met betrekking tot Zijn goedheid, gunst, liefde, en barmhartigheid. Onze zielen moeten zich onderwerpen om te geloven dat deze deugden alle in Gods bedelingen aanwezig zijn. Ik zal u slechts wijzen op die éne plaats, waar de apostel erover handelt, Hebr. 12:1-6, en daaraan de woorden toevoegen waarmee Hosea zijn verklaring van Gods verschillende bedelingen en handelingen met Zijn volk, besluit: *Wie is wijs? die versta deze dingen; wie is verstandig? die bekenne ze; want des HEEREN wegen zijn recht, en de rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen.**

Dit is dan het verootmoedigen van onze zielen voor de wet van Gods voorzienig bestel: neer te vallen voor Zijn vrijmacht, wijsheid, gerechtigheid, goedheid, liefde, en genade. En zonder deze gestalte van het hart is er geen wandelen met God. Tenzij we voornemens zijn om voor Zijn aangezicht te naderen om met Hem te twisten; Dat zal ons echter zeker niet ten voordeel strekken!

Paulus had die rechte zielsgestalte, Fil. 4:11: 'Het is mij geleerd' zegt hij, 'het was niet van nature in mij, maar nu heb ik het geleerd door het geloof, ik heb mijn ziel ertoe vernederd, - in die zaken, toestand, en omstandigheden, in goed of kwaad, in hoogten of diepten, in de vrijheid of in de gevangenis, gerespecteerd of veracht, in gezondheid of ziekte, levend of stervend, - in die alle buig ik mij voor de wet van de goede voorzienigheid Gods.' Zo was het ook met David, Ps. 131:1. Hij oefende noch vermoeide zich met de wegen en werken van God die voor hem te hoog en te wonderlijk waren. Wat was zijn houding dan? Vers 2: In zijn hart vond hij iets wat ernaar wilde onderzoeken, maar hij stilde zich en verootmoedigde zijn ziel voor de wet van Gods voorzienigheid. En dat heeft die troostrijke uitkomst, die in vers 3 genoemd wordt. Dit vers bevat een aansporing niet met God over Zijn wegen te twisten, maar te hopen en te vertrouwen op Hem. Dit advies geeft ook de apostel Jakobus aan gelovigen van allerlei soort, Jak. 1:9, 10. Laat een ieder zich verheugen in de bedelingen van God, en gewillig zijn hart eronder buigen.

Dit is een algemeen argument, voor dagelijks gebruik. Ik zou te ver uitweiden, indien ik zou ingaan op de redenen, gevolgen, en voordelen ervan.

Op haar noodzakelijkheid, indien we verlangen dat God verheerlijkt wordt, en dat onze zielen enige vrede mogen smaken. Of op de volstreekte overwinning die erdoor behaald zou worden op elk kwaad of elke omstandigheid. Of wanneer ik mijn overwegingen zou geven over de toepassing op de meest treurige gevallen die u zich kunt voorstellen. De Schrift geeft voor dit alles voldoende stof, maar de tijd ontbreekt.

Over blijft nog de tevoren gestelde vraag hoe, *of door welke middelen, we ons zo moeten vernederen voor de wet van Gods genade en van Zijn voorzienigheid.*

Ik zal slechts enkele van de belangrijkste genadegaven noemen, in de beoefening waarvan dit betracht kan worden:

Laat dan ten eerste het geloof haar rechte werk hebben. Onder andere zijn er twee zaken die het geloof zal doen, en waartoe het geschikt is om te doen, die strekken tot deze zelfvernederings:

- Het ontledigt de ziel van alle zelfzucht en eigenwilligheid. Dit is het eigen werk van het geloof, het ontdekt namelijk de volstreckte leegheid, ongenoegzaamheid, en nietigheid die in de mens is voor welk geestelijk doel dan ook (Ef. 2:8, 9). Het geloof zelf is een gave van God, niet iets van onszelf, en het leert ons dat alles uit genade verkregen wordt, en niet door enig werk van onszelf. Indien wij iets van onszelf willen zijn, dan zegt het geloof ons dat het niets voor ons is. Want het vervult alleen hen die leeg zijn, en maakt hen alles, die in zichzelf niets zijn. Het geloof in de beoefening zal de ziel met gedachten als deze vervullen: 'Ik ben niets, slechts een arme worm, geheel ter beschikking van God. Ik ben verloren, indien ik niet door Christus wordt opgezocht. Ik heb niets gedaan, en kan niets doen, waarom ik door God aangenomen zou worden. Waarlijk, in alles moet ik me aan God onderwerpen. Laat ik dan de weg van alleen Zijn genade aanvaarden' (Rom. 3:27). Dit is het eigen werk van het geloof, namelijk om alle roemen in onszelf uit te sluiten en buiten te werpen. Dat wil zeggen dat we van onszelf verklaren dat we van onszelf volstreckt niets hebben om in te roemen, opdat God alles en in allen zij. Deze geloofsoefeningen zullen het hart bereidwillig maken om zich in alles aan God te onderwerpen, beide voor wat betreft de wet van Zijn genade en van Zijn voorzienigheid.

- Het geloof zal de ziel daadwerkelijk aan de voeten van God brengen, en haar zich volstreckt doen overgeven aan Zijn wil. Wat deed het geloof van Abraham, toen het hem Gods bevel deed gehoorzamen? Het bracht hem aan Gods voeten. God riep hem, om zich geheel aan Zijn wil over te geven, om door het geloof te komen en Hem te volgen, hoewel hij niet wist waarvoor en waarheen. Verlaat uws vaders huis en uw maagschap, - hij redetwist niet. 'Werp Ismaël, die u liefhebt, uit', - hij is gegaan. 'Offer uw enige, Izaak', - hij gaat heen. Door het geloof was hij aan Gods voeten gebracht, en onderwierp zich in alles aan Zijn wil. Het is de eigenlijke natuur van het geloof om een mens hiertoe te brengen. Ook bij David blijkt dat het geloof dit doen zal, 2 Sam. 15:26. Wil God me doen lijden in mijn naam, bezittingen, of gezin? 'Het is de Heere', zegt het geloof. Wil Hij me brengen tot armoede, veracht in deze wereld maken, zodat ik van weinig of geen nut ben voor Hem en Zijn volk? Het geloof zegt: 'Wie zal tot Hem zeggen: wat doet Gij?' Het geloof zal in elke toestand en omstandigheid reden vinden om de ziel zich aan God te doen onderwerpen.

Ten andere zal een blijvende en voortdurende eerbied voor God de ziel helpen in deze volstreckte onderwerping en verootmoediging van zichzelf. Deze eerbied voor God is een eerbiedige geestelijke hoogachting van de majesteit van God, daar het Hem behaagt belang te stellen in ons en ons wandelen voor Zijn aangezicht. Die hoogachting vloeit voort uit de overweging van Zijn heiligheid, grootheid, alwetendheid, alomtegenwoordigheid, en dergelijke meer (Heb. 12:28, 29; Ps. 89:7, 8:9).

Deze eerbied voor God komt voort uit een drietal zaken, zoals al blijkt uit de gegeven beschrijving:

- (1) De oneindige uitnemendheid en majesteit van God en Zijn grote Naam (Heb. 12:29, 4:13; Deut. 28:58). De uitnemendheid van God in Zichzelf doet niet alleen de goddelozen en huichelaars beven wanneer de gedachten eraan hen aangrijpen (Jes. 33:14), maar het vervult ook de heiligen zelf met verschrikking en vrees, Hab. 3:16. Er is geen verdragen van de stralen van Zijn uitnemende heerlijkheid mogelijk, tenzij we door Christus overschaduw worden, door Wie we vrijmoedigheid hebben tot God te naderen.

- (2) De oneindige, onbevatbare afstand die er is tussen ons en Hem. Vandaar komt ook die onderwijzing van de wijze man voort om ten allen tijde een rechte hoogachting voor God te hebben: Pred. 5:1: Want God is in den hemel en gij zijt op de aarde. Hij is in de hemel, van waaruit Hij Zijn heerlijke uitnemendheid toont in een arme worm die kruipt in de modder en de klei van de aarde. Deze bevatting had ook Abraham, Gen. 18:27: *Zie toch; ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heere, hoewel ik stof en as ben.* Welk een onbevatbare afstand is er tussen de heerlijke majesteit Gods en een weinigje stof, wat de wind wegblaast, en het is verdwenen!
- (3) Tenslotte komt deze eerbied voort uit het besef dat het deze onbevatbaar heerlijke God behaagt Zijn genade te verheerlijken door Zich neer te buigen om Zich bezig te houden met ons, arme wormen, en met onze zaken, hoewel Hij daar geen enkele noodzaak toe heeft, Jes. 57:15. Zijn oog is op ons, en Zijn hart is bij ons. Dit deed David vol verwondering uitroepen: *Wie ben ik HEERE God, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?* En moesten wij niet allen hetzelfde doen?

Ik kan nu niet verklaren wat de voordelen zijn van een blijvende levende eerbied voor God in onze harten, hoe veel krachtdadige wegen het opent om ons in staat te stellen onze zielen te verootmoedigen voor de wet van Zijn genade en voorzienigheid, en hoe het alle tegengestelde redeneringen van ons hart de mond zal stoppen. Hier eindig ik met nogmaals de bevordering van deze twee genades u aan te bevelen, namelijk *geloof en eerbied*, opdat het u in ootmoed zou doen wandelen voor God.

Zo hebben wij de aard van deze plicht overwogen. Ootmoedig wandelen met God, als onze Verbonds God, is de grote plicht en het hoogst te waarden belang van de gelovigen.

III. Laten we, nadat we uitgebreid hebben stilgestaan bij de inhoud van de plicht om ootmoedig voor Gods aangezicht te wandelen, voortgaan en de in het eerste hoofdstuk geponeerde stelling bewijzen. Deze stelling luidde: ***Ootmoedig wandelen met God, als onze Verbonds God, is de grote plicht en het hoogst te waarden belang van de gelovigen.***

Wat vereist de HEERE, uw God van u? Dit wordt voldoende duidelijk gemaakt in de woorden van onze tekst. Het wordt daar met zóveel nadruk gezegd, dat het niet nodig zal zijn enige verdere bevestiging aan dit getuigenis toe te voegen. Daar echter in de Schrift zo overvloedig van deze plicht gesproken wordt, zal ik een enkel bewijs aan elk deel van de stelling toevoegen. Het betreft dan het laatste deel, namelijk dat ootmoedig met God wandelen beide onze grote plicht en het hoogst te waarden belang voor ons is.

Het eerste wordt duidelijk uit Deut. 10:12, 13, waar het wandelen met God uitvoeriger wordt omschreven, als antwoord op dezelfde vraag: *Wat eist de HEERE, uw God, van u?* Hier wordt ons beide de wortel en de vrucht geopenbaard. De wortel bestaat in vreze en liefde, de vrucht in het wandelen in Gods wegen en in het houden van Zijn geboden. De volmaaktheid van beide is de Heere te vrezen met uw ganse hart en met uw ganse ziel, en in al Zijn wegen te wandelen. Dit is de grote zaak die God van de belijders eist. Een even belangrijke tekst, die handelt over het belang van de gelovigen hierin, vindt u in het antwoord van de Schriftgeleerde, wat door onze Zaligmaker bevestigd wordt, Mark. 12:33. Het is alsof Hij tot ons in onze dagen zou zeggen: 'Dit is beter dan al uw preken en uw horen, beter dan al uw persoonlijke meditatie en al uw gezelschappen, en beter dan al uw vasten.' Brandoffers en offeranden maakten in die dagen de door God ingestelde eredienst uit, en ze waren Hem aangenaam evenals de zojuist door mij

opgenoemde zaken. Maar al deze uiterlijke dingen kunnen voorgewend worden, zodat huichelaars het uiterlijke werk kunnen betrachten, evengoed als dat ze toen offerden. Ze kunnen echter niet ootmoedig wandelen met God. Overigens zijn al de genoemde zaken van generlei waarde, zelfs in de besten onder de mensen, tenzij ze onderdeel uitmaken van en voortkomen uit een ootmoedig wandelen met God. Indien er in en onder de betrachtting van de genoemde zaken een hoogmoedig, niet aan zichzelf gestorven hart schuilt, (wat immers het geval kan zijn), een hart wat niet onderworpen is aan de wet van de Geest des levens, niet in alle zaken verootmoedigd om met God te wandelen, dan walgt God beide van hen en van hun werken. Zodat, hoewel deze zaken betracht moeten worden, ons grote belang voornamelijk ligt in een ootmoedige wandel. *Laat uw wandel waardiglijk het Evangelie zijn.*

Dit is de strekking van die uitdrukking aan het begin van ons vers: *Wat eist de HEERE, uw God, van u?* U kunt u wel in uw gedachten wenden naar andere zaken, die ofwel u meer aangenaam voorkomen, of waar u van denkt dat ze Gode meer aangenaam zijn, maar vergis u niet! Dit is de hoofdzaak die Hij van u eist: *Wandel ootmoedig voor Zijn aangezicht.*

In het navolgende zal ik er enige bewijzen voor noemen.

1. *Ieder mens is het meest gericht op iets wat hij als zijn hoofddoel heeft gesteld. Hij zal proberen te verrichten wat hem het meest belangrijk toeschijnt.* Zijn gedachten worden voornamelijk bepaald door de overweging of hij dit doel wel of niet zal bereiken. Voor de gelovigen is de eer van God het belangrijkste doel in hun leven geworden. Dit, zeg ik, is zo, of althans het behoort zo te zijn. Met dit doel werden ze geschapen, verlost, en gekocht tot een uitverkoren volk. De Schrift leert overal dat ootmoedig voor Gods aangezicht wandelen, in overeenstemming met Zijn instelling, het grote middel voor ons is om God te verheerlijken. *Hierin is Mijn vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt*, Joh. 15:8. U denkt veelal dat God verheerlijkt wordt in wonderen of dergelijke bijzondere zaken, die de ogen van de wereld verbazen en verbijsteren. Laat het zo zijn, de meest uitnemende wijze is echter dat u veel vrucht draagt. U weet de algemene regel die onze Zaligmaker Zijn discipelen geeft: Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken zien mogen, en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken, Matth. 5:16. Uit het zien van onze goede werken komt het voort dat de mensen God zullen eren. Dit bevel wordt door de Heilige Geest herhaald in 1 Petrus 2:12: *Houdt uw wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien God verheerlijken mogen in den dag der bezoeking.*

Er zijn dan verschillende wegen waarin de ootmoedige wandel voor God van de gelovigen strekt tot de verheerlijking van God:

- (1) Het geeft Hem de eer van het leerstuk der genade.
- (2) Het geeft Hem de eer van de kracht van Zijn genade.
- (3) Het geeft Hem de eer van de wet van Zijn genade, zodat Hij als Koning wordt gehoorzaamd.
- (4) Het geeft Hem de eer van Zijn gerechtigheid.
- (5) Het geeft Hem de eer van Zijn Koninkrijk, ten eerste in zijn orde en schoonheid, en vervolgens in de vermenigvuldiging van het aantal van Zijn onderdanen.

Deze zaken zal ik nader uitwerken.

(1) Als eerste verheerlijkt het dan God in het leerstuk van de genade, of in de leer van het Evangelie, wat 'het heerlijke Evangelie Gods' genoemd wordt, omdat het God de eer toebrengt. Overeenkomstig deze regel wandelend, versieren we in alles haar leer. Wat ook de apostel ons leert (Titus 2:11, 12): *Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig leven zouden in deze tegenwoordige wereld.* 'Deze genade leert ons ootmoedig voor God te leven.' Wanneer mensen deze leer belijden en ermee in overeenstemming leven, wordt die leer verheerlijkt. Wanneer de wereld zal zien dat dit de vruchten zijn die deze leer voortbrengt, zullen ze niet anders kunnen dan het verheerlijken. De hoogmoed, dwaasheid, en verdorvenheid van belijders is het grootste struikelblok geweest dat ooit in de weg van het Evangelie heeft gelegen en zal liggen. De voortgang van het Evangelie zal dan ook nooit worden bevorderd, door welke middelen ook, totdat zij die er de meest uitgesproken belijdenis van doen in hun wandel, er meer aan zullen beantwoorden. Het Woord wordt dan verheerlijkt, wanneer het haar vrije loop en voortgang heeft, 2 Thess. 3:11. Maar dat zal het niet hebben zonder de ootmoedige wandel van hen die er belijdenis van doen.

Welke uitnemende gaven worden uitgegoten in onze dagen! Welk een licht zijn wij deelachtig! Welke moeiten worden genomen in het preken! Hoe is de uitdeling van het Woord vermenigvuldigd! Maar hoe weinig terrein heeft het desondanks gewonnen! Hoe weinigen zijn bekeerd! Het Woord heeft haar vrije loop in de prediking, maar het wordt niet verheerlijkt in een ermee overeenkomende gehoorzaamheid. Is het niet de hoogste tijd, dat zowel belijders als predikers tot zichzelf inkeren, of de verandering niet bij ons gevonden wordt? Versterken we de wereld niet in haar weerstand tegen de leer die we belijden, door de vruchten die ze ervan zien in ons en onze wegen? Zeggen ze niet van ons: 'Deze mensen zijn nu die nieuwe lichten en belijders: ze zijn hoogmoedig, zelfzuchtig, werelds, en onrechtvaardig. Ze verwaarlozen de instellingen die ze belijden te verheerlijken. Ze zijn onnut in hun tijd en geslacht. Ze vervallen in dezelfde zonden die ze in anderen veroordelen!' Mogelijk handelt de wereld foutief en boosaardig in dezen; maar is het niet de hoogste tijd voor ons om onszelf te onderzoeken of we niet in de overvloed van preken en spreken, vergeten hebben ootmoedig met God te wandelen? Zodat we daardoor de vrije loop van het Evangelie in haar werk en krachtigheid hebben gehinderd?

(2) Vervolgens geeft een ootmoedige wandel met God Hem de eer van de kracht van Zijn genade, Zijn bekerende en heiligende genade. Wanneer de wereld een arm, hoogmoedig, zelfzuchtig, opstandig, weerspannig, en mogelijk losbandig en ongebonden schepsel veranderd ziet in een vriendelijk, zachtmoedig, ootmoedig, zelfverloochenend, sober, en nuttig mens, dan zullen ze toch moeten onderzoeken welke verborgen deugd en kracht zo'n verandering heeft kunnen werken. De heerlijkheid van de genade onder de bediening van het Evangelie is zodanig: het zal de natuur van de meest verdorven mensen vernieuwen. Het zal de wreedheid van de wolf, de gewelddadigheid van de luipaard, het woeden van de leeuw, en het gif van de adder wegnemen. Het zal ze zo zacht en handelbaar maken als het geitje, het kalf, de koe, en de os, les. 11:6-9.

In onze natuur wordt niets gevonden van enige zelfverootmoediging in onze wandel met God. We zijn er alleen maar tegen gekant in al haar delen. Geen engel of mens kan ons overtuigen om ons ertoe te brengen. Ons bedenken des vleses is vijandschap tegen God, het onderwerpt zich der wet Gods niet, en kan dit ook niet. Om onze zielen verootmoedigd te zien, gebracht aan de voeten van God, altijd gereed, gewillig, en

gehoorzaam gemaakt, bekeerd in haar gehele gerichtheid, wegen, en beginselen, dat verheerlijkt de genade Gods die wordt uitgedeeld in Christus, door Wie alleen dit werk wordt gewerkt. Wanneer mensen belijden dat ze bekerende en vernieuwende genade hebben ontvangen, en zich daarom afscheiden van de mensen van de wereld, maar nog net als zij leven, of zelfs slechter, zodat hun wegen voor de wereld verachtelijk zijn, dan is dat de grootst voorstelbare schande voor het genadewerk wat ze belijden.

(3) Verder geeft deze ootmoedige wandel God de eer van Zijn wet, waardoor Hij gehoorzaamheid van onze hand eist. De gehoorzaamheid van hen die eraan onderworpen zijn, verheerlijkt de eer van de wijsheid, goedheid, en macht van de Wetgever. Maar hiervoor kan ik u naar het eerste punt verwijzen.

(4) Ook geeft het Hem de eer van Zijn gerechtigheid, ook in deze wereld. In de wereld zijn twee soorten mensen: Gods kinderen, en de anderen. Beide worden bezocht met verzoeken, met betrekking tot elkaar. De kinderen Gods worden vaak verontrust door de uiterlijke voorspoed van de goddelozen, terwijl de mensen van deze wereld zich stoten aan de openlijke aanspraak die Gods kinderen maken op het voorrecht van Gods liefde en bescherming: *'Waarom zij meer dan anderen, meer dan wij?'* Aangaande de eersten, we weten op welke grond zij zich tevreden moeten stellen. Wat de laatsten betreft, wanneer zij, die Hij Zich toeëigent in deze wereld en een kroon van beloning van Hem verwachten, toch ootmoedig met Hem wandelen, zal dit God de eer van Zijn gerechtigheid geven. Dit leert ook de apostel (2 Thess. 1:4, 5): 'Uw lijdzaamheid en geloof in verdrukking is een uitgesproken teken van het rechtvaardig oordeel van God, opdat gij waardig geacht wordt het Koninkrijk Gods', zo zegt hij tot de heiligen. Hun lijdzame en ootmoedige wandel zal een teken zijn om ook de wereld te overtuigen van het rechtvaardig oordeel van God, in Zijn belonen van Zijn volk en het verwerpen van henzelf. Hoewel het eeuwige leven een gave van God is, en hoofdzakelijk betrekking heeft op de eer van Zijn heerlijke genade in Jezus Christus, toch zal God Zijn gerechtigheid ook zichtbaar verheerlijken door het ons in een weg van beloning te schenken. Welnu, dit geeft een voorsmaak ervan aan de mensen, namelijk wanneer ze zullen zien dat zij die Hij wil belonen, ootmoedig voor Zijn aangezicht wandelen. Daarin kan openbaar komen dat Zijn wegen recht zijn, en Zijn oordeel rechtvaardig, of zoals, de apostel zegt, overeenkomstig de waarheid.

(5) Tenslotte, ootmoedig wandelen geeft het Hem de eer van Zijn Koninkrijk, daar het een krachtadig middel is om het getal van Zijn onderdanen te vermeerderen, waardoor het wordt bevorderd en voortgeplant in deze wereld.

Door al deze en dergelijke overwegingen wordt God verheerlijkt in een ootmoedig wandelen met Hem, meer dan door enig ander ding in deze wereld. Deze ootmoedige wandel moet voorzeker het onvergelijklijk grote belang zijn van allen die als hun hoogste doel hebben de bevordering van de ere Gods.

2. *Verder, ootmoedig wandelen met God is ons hoogste belang, omdat het God grotelijks behaagt, het is Hem welbehaaglijk.* De ootmoedige wandel van belijders is het grote welbehagen voor God. Indien we dan daarnaar staan, als we daar ons hoogste belang in stellen, namelijk om Gode te behagen, opdat Hij Zich in en over ons zal verheugen, dan is dit de weg: *Alzo zegt de Hoge en Verhevene, Die in eeuwigheid woont, en*

Wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Ik levend make den geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden, Jes. 57:15. Hier spreekt God: 'Zoals Ik in het hoge en in het heilige woon, - er behagen in heb in de hemelen te wonen, waar Ik Mijn heerlijkheid toon, zo woon Ik óók bij de nederigen en verbrijzelden van geest, met welbehagen en met vreugde.' Mensen die gekant zijn tegen deze gestalte, zijn hoogmoedige mensen, wat ze verder ook zijn of lijken mogen in hun uitwendige belijdenis. Niets neemt voor Gods oog deze hoogmoed weg dan dit wandelen met Hem in ootmoed. En, de verhevene kent Hij van verre, Ps. 138:6, Hij ziet op hen met verachting en verontwaardiging, ze zijn walgelijk voor Hem. Het wordt driemaal met nadruk bevestigd in de Schriften dat God de hoogmoedigen wederstaat en de spotter bespot, maar de nederigen genade schenkt, Spr. 3:34, Jak. 4:6, 1 Petrus 5:5. God veracht, verafschuwt, en wederstaat zulke hoogmoedige mensen, maar Hij schenkt Zijn genade en gunst aan de nederigen, de ootmoedigen. In Jes. 66:1-3 wordt dit bewonderenswaardig uiteengezet. Hij handelt daar met een belijdende schare, mensen die in alles wat ze deden, zeiden: Dat de HEERE verheerlijkt worde! vers 5. Deze mensen, die ernaar stonden om door God aanvaard te worden en dat Hij in hen behagen mocht hebben, wendden hoofdzakelijk twee zaken voor:

- a. De heerlijkheid van de tempel, dat hoge en heilige huis dat gebouwd was voor Zijn eigen Naam. God zegt met betrekking hiertoe: 'Denkt u dat Ik daaraan enige noodzaak heb of daarin enig behagen schep, zoals het in uw ogen zo goed en heerlijk is vormgegeven? De hemel is Mijn troon, en de aarde de voetbank Mijner voeten, Mijn hand heeft al deze dingen gemaakt. Hoe zou Ik dan enige noodzaak hebben aan dat huis wat u gebouwd hebt, en waarin u behagen hebt?'
- b. Ze pleitten tevens op Zijn eredienst en de daarin verrichte plichten, hun offers en gaven, hun gebed en het horen van het Woord. 'Ach!' zegt God, 'van al deze dingen heb Ik een walging.' En dan vergelijkt Hij ze met de dingen die Zijn ziel het meest haat en die Hij het strengst verboden had, vers 3. Maar, als God geen behagen zal scheppen in al deze dingen, noch in de tempel, noch in de instellingen, noch in de eredienst noch in godsdienstige plicht en haar verrichtingen, wat behaagt Hem dán? De Heere antwoordt: *Op dezen zal Ik zien, in hem zal Ik mij verlustigen en op hem zal Mijn liefde rusten, op den arme en verslagene van geest, en die voor Mijn woord beeft,* vers 3. Laat nu een hoogmoedige farizeeër komen en roemen in zijn eigengerechtigheid, zijn plichten, zijn gebeden en verrichtingen, het oog van God is op het arme schepsel achter de deur, dat wenend uitroept: O God, *wees mij, de zondaar, genadig.* Dat wil zeggen, hij geeft zich geheel over aan vrije genade en kleeft de Heere daarom aan. In onze dagen is er een heiligheid opgekomen die opgeblazen maakt en in velen geen andere vrucht heeft dan 'Houd u verre van mij, ik ben heiliger dan gij.' Dáárin heeft God géén behagen. Het is geen eenvoudige zaak om uit te munten in een ootmoedige wandel. In het algemeen is het makkelijker om ergens anders in uit te munten, maar daar heeft God géén behagen in.

3. Een ootmoedige wandel met God is ook ons grote belang omdat dit alleen ons uitnemend gelijkvormig aan Jezus Christus maakt. Wanneer de Kerk wordt opgewekt om Zijn komst te verwachten, wordt haar gezegd op Hem te zien als Eén Die zachtmoedig en nederig is, Zach. 9:9, Matth. 21:5. En wanneer Hij de mensen oproept om Zijn voorbeeld na te volgen, stelt Hij hen dit voor: *Leert van Mij,* Matth. 11:29. Wat

moeten we van Hem leren? Wat stelt Hij ons ter navolging voor? Dat we wonderen zouden verrichten? Op de zee zouden wandelen? De ogen van blinden openen? De doden opwekken? Spreken zoals nooit een mens sprak? 'Nee' zegt Hij, 'leert van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen.' Dit leert ook de apostel: *Want dat gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was*, Fil. 2:5. Welk gevoelen was dat? In het volgende vers beschrijft de apostel het: Zijn vernedering, Zelfontlediging, Zich arm, ja tot niets maken, opdat Hij de wil Gods mocht volbrengen. Zo kwam Hij aan Zijn voeten, wachtend op Zijn bevel, en deed Hij Zijn wil goedsmoeds en welgezind. De apostel zegt het ons: 'Laat dat gevoelen ook in u zijn, om hierin Christus gelijkvormig te worden.'

Ik zou de gehele inhoud van het in ootmoed wandelen met God kunnen nagaan, en de uitnemendheid van Christus daarin kunnen tonen, en hoe onze gelijkvormigheid aan Christus ook daarin bestaat, maar de tijd dringt. Ook zou ik het grote belang ervan verder kunnen aantonen door de beloften aan te voeren die zegeningen beloven op een ootmoedig wandelen met God. Maar ook dit zou te lang duren, wanneer ik zou ingaan op al de overdenkenswaardige bijzonderheden, zodat ik het geheel zal voorbijgaan.

4. Daarom zal tenslotte dit grote belang van een ootmoedige wandel met God blijken als we het vergelijken met iedere andere zaak, waarvan de mensen kunnen denken dat hun belang daarin gelegen is.

- (1) Als ik dan spreek van belijders, dan leven sommigen van hen alsof het verzamelen en bewaren van vele dingen in deze wereld het grootste belang is, wat ze kennen. Hun harten worden verteerd door zorgen hierover, zoals ook hun gedachten hiermee vervuld zijn. Dit zal ik niet eens vergelijken met een ootmoedig wandelen met God. Ik zou uit de ijdelheid, onzekerheid, en nutteloosheid van deze dingen met betrekking tot enig eeuwigheidsbelang kunnen aantonen hoe volstrekt ongeschikt ze daartoe zijn. Maar dat is het overwegen zelfs niet waard, wanneer het gaat om het grote belang van een belijder.
- (2) Anderen staan naar grootheid, hoge posities, en waardering in de wereld, om in hun dagen iemand te zijn. Daarbij gaan ze Gods voorzienigheid en roeping voor hen aangaande die dingen te buiten. Hiermee houden ze zich alleen bezig, zonder enige verdere overweging. Maar hiervan kunnen we hetzelfde zeggen als van het vorige: Hun weg is dwaasheid, ook al mogen hun volgelingen hun uitspraken dan prijzen.
- (3) Anderen staan ernaar om geleerd te zijn, en hopen dat de mensen dat ook van hen denken. Daar maken ze hun grote werk van, daarop rusten ze, dat neemt hun tijd en kracht in beslag. Als dit lukt, dan is alles goed, dan hebben ze het verlangen van hun hart. De schoonheid van dit streven is ook volledig bezoedeld. De ijdelheid ervan is door velen ontdekt, zodat de schaamte van haar naaktheid openbaar werd. Is dit uw grote belang? Verspilt u hier uw tijd en geest aan? Is dit de grond van uw rust? Hebt u hier uw eer vergaderd? En staat u hiernaar, is dit uw doel? Arm schepsel! u snuift loze wind op. Ondanks dit alles kan God een gruwel van u hebben. Uw geleerdheid zal nooit opzwellen tot zo'n grootte dat de poort van de hel te smal zou zijn om u te ontvangen. De ijdelheid, kwelling, ontzaglijkheid, en leegheid van uw belang kan eenvoudig worden ontdekt.

Neem al deze drie punten samen, veronderstel dat u de hoogste positie, de grootste geleerdheid, en een bijbehorende naam en faam bezit, zodat u hierin alles had wat uw hart begeert, en meer dan enig mens vóór u had. Zou dat uw ziel rust schenken? Kunt u niet door dat alles heendringen? Waarom besteedt u dan al uw kracht voor

een nietig ding? Waarom wordt de bloem van uw geest op deze dingen gericht, die werkelijk niets zijn?

- (4) Maar voor enige mensen lijkt hun grootste belang gelegen te zijn in de belijdenis van de godsdienst. Als ze daarin maar komen tot het hebben van een náám dat ze leven, het is hen genoeg. Of deze ootmoedige wandel met God, in enige van haar oorzaken of gevolgen, gevonden wordt, schijnt hen niet te bekommeren. Opdat de mens in deze toestand niet zou berusten, laat me u nog enige zaken ter overweging voorhouden:
- a. Alles wat ze doen, kan nagemaakt zijn. En waarin bestaat dan haar uitnemendheid? De godsdienst kan beleden worden door iemand die niet het minste van God of van Christus kent. Huichelaars kunnen veel preken aanhoren, vaak bidden, van God en Zijn zaken spreken, alle godsdienstplichten verrichten, uitmunten in gaven en talenten, en in de belijdenis ijverig zijn met grote faam, - en dan toch huichelaars zijn.
 - b. Dit alles is gedaan door hen die verloren zijn gegaan. Velen van hen die nu in de hel zijn, hebben al deze dingen gedaan, en werden in die poel geworpen met de last van hun belijdenis en plichten op hun rug. Ik zou voorbeelden kunnen opsommen. Laat me slechts dit fundament beproeven, wat ik veilig doen kan: Namelijk dat welke uitnemende dingen er ook gevonden mogen worden in huichelaars en in zielen die verloren gaan, al zouden ze àlle in één persoon gevonden worden, dan nog zal hij een huichelaar zijn, ook al zou hij wel het hoogst geroemd moeten worden in zijn uiterlijke belijdenis. Neem de ijver van Jehu, het horen van Herodes, het bidden van de Farizeeën, het vasten van de Joden (Jes.58), en de vreugde van de steenachtige aarde, en u kunt daarmee een ziel van een belijder die nochtans verloren gaat, optooien tot een schijnbare hoogte boven wat de meesten van ons bereiken.
 - c. Verder is het alles nutteloos in deze wereld. Met vrijmoedigheid zeg ik: neem dit ootmoedig wandelen weg, en alle belijdenis wordt tot niets, het doet geen enkel goed in de wereld. Is het voordelig voor de mensheid dat een mens naam en faam in de godsdienst zou hebben, maar nauwelijks een voorbeeld zou kunnen geven dat enig mens, hoog of laag, rijk of arm, enig voordeel van hem gehad heeft in deze wereld? Zodat zij die goed aan allen behoren te doen, niemand goed doen? Is dit het Evangelie vrucht doen dragen? Is dit het betrachten van goede werken die allen ten voordeel strekken? Is dat de mensheid goed doen in de plaats waar we leven?
 - d. Het is dan ook de gemakkelijkste weg voor een mens om zich voor eeuwig te bedriegen. Laat hem die in vrede in de afgrond wil neerdalen zijn plichten betrachten in zijn gezin en ook persoonlijk, laat hem preken beluisteren zo vaak hij kan, laat hem vaak van goede zaken spreken, laat hem het gezelschap van wereldse en onwetende mensen verlaten, totdat hij een grote faam heeft verworven in de godsdienst. Ja, laat zo iemand preken en arbeiden om anderen beter te maken dan hij zelf is, máár tegelijkertijd verwaarlozen om zijn hart te vernederen om ootmoedig voor Gods aangezicht te wandelen in een uitdrukkelijke heiligheid en nuttigheid, dan zal hij tenslotte nog omkomen.
- Versta mij niet verkeerd. Het zij verre van mij dat ik wereldse mensen zou beschermen in hun verachten van de wegen Gods, en in hun smaad van huichelarij die ze snel werpen op de uitnemendsten van Gods heiligen. Laten mijn woorden ook niet uitgelegd worden, alsof ik in het minste zou pleiten voor mensen die zich

in hun eigengerechtigheid geruststellen, en dat zonder merkbare vruchten. Zulke mensen beschouw ik als volstrekt onbekend met de verborgenheid van God de Vader en van Christus. Ik zie deze mensen als dezulken die duidelijk geen belang hebben in het verbond der genade. Nee, alles waar ik naar sta, is dit: Ik wenste dat belijders zich niet strelen in een ijdele en loze belijdenis, terwijl de vruchten van afgunst, haat, hoogmoed, en dwaasheid overduidelijk tonen dat hun harten niet verootmoedigd zijn om met God te wandelen. Zullen dan de door mij hierboven genoemde zaken willen concurreren met hetgeen wij als het grote zielsbelang voorstellen? Ontgetwijfeld zijn ze alle in vergelijking daarmee volstrekt niets.

Toepassing

Eerste gebruik.

Is het ons hoogste belang om ootmoedig met God te wandelen? Laat het onze bezigheid en ons grote werk zijn om al onze dagen onze harten daartoe te brengen. Waarom zouden we de ganse dag buiten de rechte weg lopen, en onze kracht aanwenden voor wat geen brood is? Mijn zaak, of ik nu rijk of arm, wijs of dwaas, geleerd of onwetend ben, is niet of ik zal leven of sterven, of er vrede of oorlog in de naties zijn zal, of mijn huis zal bloeien of kwijnen, of mijn gaven veel of weinig, groot of klein zijn, of ik goed of slecht bekend sta in de wereld, maar alléén of ik ootmoedig met God wandel, ja of nee. Mijn huidige toestand is slechts af te meten aan mijn leven in dezen, en zo zal ook mijn toekomstige aanneming zijn. Ik heb me met vele zaken vermoeid, maar alleen deze éne is noodzakelijk. Wat vereist de Heere, mijn God van me dan alleen dit? Waartoe roept Christus dan alleen hiertoe? Waartoe strekt het gehele heiligende werk van de Heilige Geest, dan daartoe, dat ik ootmoedig met God zal wandelen?

Laat me nog enige beweegredenen ertoe noemen:

- Als eerste, we zullen in een ootmoedige wandel met God vrede vinden in iedere omstandigheid. Leert van Mij dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart, en gij zult rust vinden voor uw zielen. `Laat deze natie door oorlog getroffen worden, - ik zal vrede hebben. Laten mijn bezittingen verteerd worden, - ik zal vrede hebben. Laat naaste verwanten worden weggenomen, - ik zal vrede hebben.' De ziel, die van een ootmoedige wandel voor Gods aangezicht zijn rust maakt en daarin zijn hoogste belang stelt, is aan Gods voeten gebracht, heeft gebogen onder Zijn wil, staat geheel te Zijner beschikking. Wat God in deze wereld ook doet met hemzelf, met de zijnen, of met anderen, hij heeft daar rust en vrede in. Zijn eigen wil is ten onder gebracht, hij heeft Gods wil tot zijn keuze gesteld. Zijn hoogste belang ligt niet meer in enige vergankelijke zaak.
- Vervolgens zullen we ook troost vinden. Mefiboseth riep uit: 'Laat alles weggenomen worden, naardien mijn heer de koning met vrede in zijn huis gekomen is, want dat is alles waarnaar ik verlangde', 2 Sam. 19:30. Wanneer een mens in de ergste omstandigheden zal bemerken dat zijn grootste belang veilig is, dat hoewel alles verloren is gegaan, God, Die Alles is, niet verloren is, dat Zijn gemeenschap nooit afgenomen kan worden, dan vervult dat het hart met vreugde. Leeft zo'n mens in welvaart? Hij vreest het verlies van alles wat hij waardeert niet. Leeft hij in tegenspoed? Dan kan hij toch wandelen met God, Die hem alles is. Daarom kan hij roemen in verdrukkingen, zich verheugen in smarten, - zijn schat, zijn belang is veilig.
- Tenslotte zal alleen deze ootmoedige wandel ons nuttig doen zijn in ons geslacht, en vruchtbaar in de kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus. Hiervan

hangt al de eer die we God toebrengen, af, evenals al het goed wat we mensen doen. Laten we dan deze ootmoedige wandel met God tot onze bezigheid maken en daarnaar staan. In Christus' kracht zullen we daarin vrede hebben.

Tweede gebruik.

Laten we, om ons allen te vernederen dat we zoveel van onze tijd en dagen hebben doorgebracht in en met de dingen die in werkelijkheid zo onbetekenend zijn, onze wegen en zaken een weinig brengen in de weegschaal van het heiligdom. Een mens stond vroeg op, ging laat naar bed, en zwoegde om zijn kennis en geleerdheid te vermeerderen. En dan? Dan is dat niet dan een werktuig in de handen van de Satan om ons opgeblazen te maken door hoogmoed en dwaasheid. Het brengt ons af van de kennis van Christus, en is vol kwellend des geestes. Hoe veel andere dingen hebben ons niet in haar strikken gevangen? Welk een gewicht hebben we daaraan toegekend? Ook aan die belijdenis die meer tot schande dan tot heerlijkheid van het Evangelie was! De Heere vergeve onze dwaasheid, dat we ons zo druk hebben gemaakt met zaken die voor ons van zo weinig belang zijn. Hij helpe ons, opdat onze fout in het einde niet dodelijk zal blijken te zijn.

Indien we maar ernstig onze wegen en tijd konden nagaan, en konden zien hoeveel we daarvan hebben besteed in zaken die ons in werkelijkheid geen goed doen zullen, het zou onze zielen zeker vervullen met veel schaamte en verlegenheid.

Derde gebruik.

Tot hen die volstrekt geen belang in deze zaak lijken te stellen, en nog nooit tot het doel van hun leven maakten om met God te wandelen in de besproken weg, wil ik nog het volgende zeggen:

- ten eerste, dat het meer dan waarschijnlijk is dat zulke mensen hun voordeel zullen doen met hetgeen over vruchteloze belijders gezegd is, zodat ze zullen zeggen, 'Werkelijk, zo zijn ze en geen haar beter', en in gedachten zullen ze over hen triomferen. Indien dit zo is, dan zal mogelijk deze verhandeling, onder het rechtvaardig oordeel van God, bijdragen tot hun verdere verharding in de zonde, hoogmoed en dwaasheid. Wat de bedoeling des Heeren met u is, weet ik niet. Mijn plicht is het u te waarschuwen. Sommigen van hen die belijders zijn, kunnen tekortkomen voor wat betreft het doel van onze hoge roeping. Maar u die zelfs geen belijder bent, zult tot die hoge roeping zeker nooit komen. Vreest dan dat deze bediening van het Woord aan u niet deze vrucht van verharding zal hebben. Ik sprak liever geen woord meer in deze plaats, dan dat ik u gelegenheid zou geven een vooroordeel tegen belijders te koesteren. Indien u dat toch doet, het zal uw ondergang zijn.
- Overweeg verder dit: indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zult u met uw soortgenoten, bittere spotters, verachters van Gods instellingen, haters van de kracht der godzaligheid en de zuiverheid der godsdienst, verschijnen? U, van wie uw hoogmoed en dwaasheid, of vormelijkheid, lauwheid, en bijgeloof, of gezelschap, of wegen en dagelijkse handelingen duidelijk maken dat u volstrekt vreemdeling bent van dit belang van de gelovigen, ik zeg, wat zal uw lot en deel zijn?
- Bedenk tenslotte hoe nutteloos u in deze wereld bent. U verheerlijkt God niet, maar onteert Hem. En hoewel u door een uiterlijke daad soms de mensen goed denkt te doen, weet dat u dagelijks meer kwaad doet, dan dat u in uw hele leven goed doet. Hoeveel mensen worden door u niet naar de hel geleid? Hoeveel worden door u

niet verhard? Hoevelen vernietigd, doordat ze in vormelijkheid of wereldgelijkvormigheid leven!

EINDE